

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ การศึกษาการสอนภาษาไทยของครูภาษาไทยดีเด่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี ” ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมเอกสารรวมทั้งงานวิจัยต่างๆทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และได้เสนอตามลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาการสอนภาษาไทย

1.1 หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1.2 การเตรียมการสอน

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.4 การใช้สื่อการสอน

1.5 การวัดและประเมินผล

1.6 การสอนซ่อมเสริม

1.7 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย

1.8 แนวการสอนภาษาแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา

1.9 แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา

1.10 แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษามลายู

2. การปฏิบัติงานของครูภาษาไทยดีเด่น

2.1 งานกิจการนักเรียน

2.2 งานแนะแนว

2.3 งานธุรการ

2.4 งานพัฒนา

3. คุณลักษณะของครูดีเด่น

4. การคัดเลือกครูภาษาไทยดีเด่นของคุรุสภา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

การศึกษาการสอนภาษาไทย

หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความคาดหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งจะต้องปลูกฝังให้เกิดคุณลักษณะในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนาตน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น เสียสละ และมุ่งพัฒนา
2. การพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและทำงานเป็น
3. การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศ และโลก (กรมวิชาการ, 2535)

ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปไว้ในหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ดังนี้

1. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. ให้สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้ และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
3. ให้สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้

4. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่นๆ

5. ให้สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่างๆอย่างมีเหตุผล

6. ให้มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการเสริมสร้างความมั่งคั่งงามในชีวิต

ภาษาไทยเป็นเรื่องของการสื่อสาร ทำความเข้าใจกัน ซึ่งประกอบด้วยทักษะต่างๆ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่จะผสมผสานกันไปตามลำดับความยากง่าย และความสามารถของผู้เรียน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้กำหนดเนื้อหาภาษาไทยชั้นประถมศึกษา ไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้



มีเนื้อหาและกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2

การเตรียมความพร้อม

1. ฟังคำสั่ง คำสนทนาของครูและเพื่อน

2. พูดแนะนำตนเอง แนะนำผู้อื่น บอกที่อยู่ของตนเอง บอกชื่อวงศ์ และสิ่งของที่

จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน สนทนาเรื่องราวต่างๆ ตอบคำถามง่ายได้ กล่าวคำสวัสดิ์

ขอบคุณ ขอโทษ และขออนุญาต

3. ฝึกพูดเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ในภาพ สังเกต จำแนก และจัดหมวดหมู่ รูปภาพ สิ่งของ
 4. ฝึกลากเส้นตามแบบ เขียนรูปร่างๆตามแบบ
 5. ฝึกระบายสีลงในภาพ
 6. ฝึกปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการทำงาน เล่น และอยู่ร่วมกันในห้องเรียน
- การฟัง

ฝึกให้ฟังและอธิบาย แสดงและปฏิบัติตามความหมายของคำ วลี ประโยค นิทาน เกม ประกาศคำสั่งจากบทเรียน ข่าว เหตุการณ์ประจำวัน เพลง คำคล้องจอง บทร้อยกรอง สิ่งบันเทิงจากมวลชน ซึ่งเป็นเรื่องสั้นๆ และง่ายๆ รวมทั้งฝึกปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการฟัง โดยเน้นการฟังอย่างตั้งใจ

การพูด

1. ฝึกออกเสียงคำ วลี ประโยคให้สัมพันธ์กับความหมายและเรื่องที่ฟัง
2. ฝึกเล่าเรื่อง นิทาน ข่าว และเหตุการณ์ต่างๆ ท่องบทร้อยกรอง รายงาน สนทนา และ อภิปรายตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดให้ในช่วงเวลาสั้นๆ
3. ฝึกร้องเพลง แสดงบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ แสดงละคร เล่นปริศนาคำทาย เล่นเกม และเล่นการเล่นของเด็กที่มีบทร้องในท้องถิ่น
4. อภิปราย ชักถามเกี่ยวกับความหมายของเรื่องราวที่พูด โดยเน้นการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการพูด

การอ่าน

1. ฝึกอ่านออกเสียงคำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่านเกี่ยวกับรูปและเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การแจกถูกละกอดคำ การผันอักษร คำควบกล้ำ อักษรนำ เครื่องหมายวรรคตอน คำสัมผัสคล้องจอง และบทร้อยกรองง่ายๆ โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 450 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประมาณ 800 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และคำที่เป็นคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ
2. ฝึกอ่านออกเสียงและอ่านในใจในเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สังคม ชุมชน นิทานแฝงคติธรรม นิทานพื้นบ้าน คำคล้องจอง และบทร้อยกรองง่ายๆ โดยเน้นการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการอ่าน รวมทั้งการเก็บและรักษาหนังสือ
3. อภิปราย ชักถาม เกี่ยวกับความหมายของเรื่องราวที่อ่าน
4. ฝึกปฏิบัติตนเกี่ยวกับการช่วยจัดมุมหนังสือ การใช้มุมหนังสือและห้องสมุด

การเขียน

1. ฝึกคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร เขียนคำ วลี ประโยค ตามที่กำหนดให้ โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 450 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประมาณ 800 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2. ฝึกอภิปราย ชักถาม เกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญของเรื่องที่จะเขียน

3. ฝึกเขียนตามคำบอก เขียนอธิบายภาพ เขียนเล่าเรื่อง เขียนแสดงความคิดเห็น และเขียนเรื่องจากจินตนาการ

4. ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติ และหลักเกณฑ์ในการเขียน ใช้การเขียนในการเพิ่มความรู้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

การฟัง

1. เสนอรูปแบบที่ถูกต้องของการแสดงมารยาทที่ดีในการฟัง

2. อภิปรายถึงผลของการมีมารยาทที่ดีในการฟัง แล้วสรุปเป็นข้อปฏิบัติ

3. ฝึกแสดงมารยาทที่ดีในการฟังในโอกาสต่างๆ โดยเน้นการฟังอย่างตั้งใจตามคำแนะนำของครู

4. ฝึกฟังเรื่องราว ข่าวเหตุการณ์ คำโฆษณา คำอธิบาย การอภิปราย การรายงาน ปริศนาคำทาย คำพูดเปรียบเทียบ ภาษิต คำพังเพย และอภิปรายชักถามใจความสำคัญของเรื่อง คิดเปรียบเทียบ ขยายความ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น จัดหมวดหมู่และความสัมพันธ์

5. ฝึกฟังบทความ บทร้อยแก้วและร้อยกรอง นิทาน เพลง บทร้องเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก และการละเล่นต่างๆ สิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชน แล้วอภิปรายชักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึกและข้อคิด ข้อเตือนใจที่ได้จากเรื่องราวและบทประพันธ์ที่ฟัง

การพูด

1. เสนอรูปแบบที่ถูกต้องของการแสดงมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการพูด

2. อภิปรายถึงผลของการมีมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการพูด แล้วสรุปเป็นข้อปฏิบัติ

3. ฝึกแสดงมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการพูดในโอกาสต่างๆ โดยเน้นการใช้คำพูดให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลตามคำแนะนำของครู

4. ฝึกพูดออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธีเกี่ยวกับคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำควบกล้ำ คำที่มี ร. ล. และฝึกใช้คำในการพูดตามหลักเกณฑ์ทางภาษา

5. ฝึกพูดสนทนา เล่าเรื่อง อธิบาย บรรยายความรู้สึก รายงานเรื่องราวต่างๆ โดยเน้นการใช้น้ำเสียง ถ้อยคำ ความต่อเนื่อง และสาระสำคัญของเรื่อง

6. ฝึกอภิปรายซักถาม แสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ และสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความที่พูด

7. ฝึกใช้ทักษะการพูดในการเล่านิทาน เล่าเรื่องราวแฝงคติธรรม แสดงบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบ แสดงละคร เล่นปริศนาคำทาย ต่อคำคล้องจอง ร้องเพลง ท่องบทร้อยกรองที่ไพเราะ การเล่นของเด็กที่มีบทร้อง การละเล่นต่างๆ โดยเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการร่วมกิจกรรมทางภาษา

การอ่าน

1. เสนอรูปแบบที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนในการอ่าน
 2. อภิปรายถึงผลของการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการอ่าน แล้วสรุปเป็นข้อปฏิบัติ
 3. ฝึกปฏิบัติตนจนเป็นนิสัย รวมทั้งการใช้พจนานุกรมและห้องสมุดในการเพิ่มพูนความรู้

4. ฝึกอ่านออกเสียงคำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่านเพิ่มเติมจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เกี่ยวกับคำพ้อง อักษรย่อ คำราชาศัพท์ ภาษิต คำพังเพย สำนวน ภาษา เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ในการอ่านแผนผัง แผนที่และกราฟ การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ โดยเน้นการอ่านได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้องตามอักขรวิธี มีวรรคตอน ใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับเรื่อง ทั้งนี้ให้ใช้คำพื้นฐานประมาณ 1,200 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประมาณ 1,550 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ

5. ฝึกอ่านออกเสียงและอ่านในใจเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในครอบครัว สังคม ชุมชน บุคคลตัวอย่างของท้องถิ่นหรือของชาติ นิทาน นิยายสำหรับเด็ก บทร้อยกรอง เริ่มจากวรรณคดี สารคดีสั้นๆ บทความ ประกาศ โฆษณา คำชี้แจง คำแนะนำ แผนที่ แผนภูมิและกราฟที่ประกอบบทความหรือเรื่องราวที่นำมาอ่าน โดยเน้นการอ่านได้รวดเร็วตามเวลาที่กำหนด แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับรายละเอียด ความคิดเห็นและใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

การเขียน

1. ฝึกคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร เขียนคำ วลี ประโยค และข้อความตามที่กำหนดให้โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 1,200 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประมาณ 1,550 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ

2. ฝึกเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเกี่ยวกับการเขียนคำตามมาตราตัวสะกดต่างๆ คำควบกล้ำ อักษรนำ คำที่มีตัวกาวรันต์ คำพ้อง คำที่มีตัว ฤ ฤา คำประและไมประวิสรรชนีย์ การเขียนประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคขอร้อง ประโยคคำสั่ง ประโยคแสดงความต้องการ ประโยคที่มีส่วนขยาย การเรียบเรียงประโยคใหม่ให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายได้ชัดเจน การเขียนเครื่องหมาย อักษรย่อ การเว้นวรรคตอน ย่อหน้า และการใช้คำราชาศัพท์

3. อภิปรายซักถามเกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญของเรื่องที่เขียนและคิดขยายความหลายๆ ด้าน และฝึกเขียนตามคำบอก เขียนเล่าเรื่อง รายงาน ตอบคำถาม บันทึกความรู้จากการอ่านและการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน เขียนคำอธิบาย บรรยายภาพ เขียนจดหมาย ย่อความ เขียนกรอกแบบรายการต่างๆ เขียนข้อความในโทรเลข คำขวัญ คติพจน์ เขียนเรื่องจากจินตนาการ เขียนคำสัมผัสคล้องจองและบทร้อยกรองง่ายๆ

4. ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ของการเขียน และใช้การเขียนเพิ่มพูนความรู้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

การฟัง

1. ปรับปรุงวิธีการแสดงออกเกี่ยวกับมารยาทที่ดีในการฟังในโอกาสต่างๆ โดยเน้นการฟังอย่างตั้งใจ และแสดงออกจนเป็นนิสัยเฉพาะตน

2. ฝึกฟังเรื่องราว บทความ ข่าว เหตุการณ์บ้านเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ เรื่องที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน การอภิปราย การรายงาน ใต้เวที คำโฆษณาชวนเชื่อ คำชักชวนปลุกใจ พระธรรมเทศนา คำพูดที่แสดงการเปรียบเทียบความต้องการโดยตรงและโดยนัย สำนวน คำคม คำขวัญ ภาษิต คำพังเพย แล้วอภิปรายซักถามใจความสำคัญของเรื่อง คิดเปรียบเทียบ ขยายความ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น สรุปหลักการเจตนาธรรม และนัยของข้อความและเรื่องนั้นๆ

3. ฝึกฟังบทร้อยแก้ว บทร้อยกรอง เพลง บทร้องเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การละเล่นต่างๆ สิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชน แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึก ความไพเราะของภาษา ข้อคิด ข้อเตือนใจที่ได้จากเรื่องราวและบทประพันธ์ที่ฟัง เขียนหรือแสดง ออกได้สอดคล้องกับความรู้สึกจากเรื่องนั้นๆ

การพูด

1. ฝึกแสดงมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีในการพูดโอกาสต่างๆ โดยเน้นการใช้น้ำเสียง ใช้ลีลาท่าทางประกอบการพูด และการใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
2. ฝึกพูดออกเสียงคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำควบกล้ำ คำที่มี ร. ล. ตามที่กำหนด ให้ถูกต้องตามอักขรวิธี และฝึกฝนการใช้คำในการพูดให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา
3. ฝึกเล่าเรื่อง อธิบาย บรรยายความรู้สึก รายงานเรื่องราวต่างๆ โดยเน้นการใช้น้ำเสียง ถ้อยคำ ความต่อเนื่อง และสาระสำคัญของเรื่อง
4. ฝึกอภิปราย แสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ ได้วาที และสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความที่พูด
5. ฝึกพูดสนทนา ต้อนรับเชื้อเชิญ พูดโทรศัพท์ กล่าวแสดงความรู้สึกในโอกาสต่างๆ การอธิบายชี้แจง การสัมภาษณ์ การเป็นพิธีกร การประชุม โดยเน้นข้อควรปฏิบัติในการพูด การใช้ถ้อยคำสุภาพ และคำราชาศัพท์ตามความจำเป็น และการใช้คำพูดที่เหมาะสมในการติดต่อธุระงาน
6. ร่วมกันดำเนินการและใช้ทักษะการพูดในการเล่นนิทาน เล่นเลียนแบบ แสดงบทบาทสมมติ แสดงละคร เล่นเกมที่ส่งเสริมการพูด อภิปราย ได้วาที การประชุม การละเล่นต่างๆ การแสดงพื้นเมือง ร้องเพลง พูดต่อคำคล้องจอง ท่องบทร้อยกรองที่ไพเราะ โดยเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการร่วมกิจกรรมทางภาษา

การอ่าน

1. ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการอ่าน และฝึกจนเป็นนิสัย รวมทั้งการใช้พจนานุกรม และห้องสมุดในการเพิ่มพูนความรู้
2. ฝึกอ่านออกเสียงคำ วลี ประโยค และข้อความที่กำหนดให้ตามหลักเกณฑ์ การอ่าน โดยเน้นการอ่านได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้องตามอักขรวิธี มีวรรคตอน ใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน
3. ฝึกอ่านออกเสียงและอ่านในใจจากเรื่องราวต่างๆ โดยเน้นการอ่านได้รวดเร็วตามเวลาที่กำหนด อภิปรายซักถามเกี่ยวกับรายละเอียด ความคิดเห็น และใจความสำคัญ สรุป

หลักการเจตนาธรรม และนัยของข้อความและเรื่องที่ย่าน

การเขียน

1. ฝึกคัดลายมือและเขียนคำ วลี ประโยค ข้อความตามที่กำหนดให้

2. ฝึกเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา

เครื่องหมายต่างๆ อักษรย่อ การเลือกใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตามความหมาย การเขียนประโยค บอกล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม ประโยคขอร้อง ประโยคคำสั่ง ประโยคแสดงความ ต้องการ การใช้คำตามหน้าที่ในประโยค การใช้คำเชื่อมประโยค การเว้นวรรคตอน ย่อหน้า และการใช้ราชาศัพท์

3. อภิปรายซักถามเกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ใจความสำคัญของเรื่องที่เขียน และฝึกเขียนตามความคิดของตนเองอย่างเสรีและสร้างสรรค์

4. ฝึกเขียนตามคำบอก เขียนเล่าเรื่อง รายงาน ตั้งคำถาม ตอบคำถาม บันทึก ความรู้จากการอ่านและการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน การเขียนสรุปความ การเขียนแผนที่ และแผนผังอย่างง่าย การเขียนคำแนะนำสั่งสอน คำตักเตือน คำอธิบาย ความคิดเห็น ประกอบเหตุผล คำวิพากษ์วิจารณ์เรื่องจากการฟังและการอ่าน เขียนจดหมาย เขียนย่อความ เขียนกรอกแบบรายการต่างๆ บัตรเชิญ บัตรอวยพร เขียนโฆษณาสินค้าหรือโฆษณาเชิญชวน เขียนตอบคำถามหรือย่อเรื่องจากวรรณคดีที่อ่าน เขียนเรื่องจากจินตนาการ คำขวัญ คติพจน์ คำสัมผัสคล้องจอง เขียนบทหรือยกเรื่องง่ายๆ คัดลอกข้อความที่มีคติสอนใจหรือสำนวนภาษาที่ดี จากเรื่องที่ย่านและเขียนเรื่องประกอบภาพ

5. ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติ และหลักเกณฑ์ในการเขียน และใช้การเขียน เพิ่มพูนความรู้

การเตรียมการสอน

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเตรียมการสอนไว้ ดังนี้

บอสซิง (Bossing อ้างถึงใน กาญจนา เกียรติประวัติ , ม.ป.พ.) ให้ความหมายของการเตรียมการสอนไว้ว่า เป็นการระดมผลการเรียนรู้ที่ต้องการ และวิธีการซึ่งนำไปสู่ผลนั้นๆภายใต้ การแนะนำดูแลของครู

ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคณะ (2522) ให้คำจำกัดความว่า หมายถึงการวาง โครงการสอนของครู เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามจุดมุ่งหมาย

ที่วางไว้

บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527) กล่าวถึงการเตรียมการสอนไว้ว่า คือ การวางแผนการสอนล่วงหน้านั่นเอง เป็นการเตรียมตัวครูผู้สอน โดยการบันทึกการสอน เตรียมสื่อ การสอนและอื่นๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้น และบรรลุตามจุดประสงค์ ที่วางไว้

รุ่งทิวา จักรกร (2527) ได้สรุปความหมายของการเตรียมการสอนว่า เป็นสิ่งหนึ่งที่จะ ช่วยให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จึงพอสรุปได้ว่า การเตรียมการสอน หมายถึง การวางแผนการสอนของครู เพื่อให้ การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

การเตรียมการสอนแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ การเตรียมตัวของครู และ การ ทำบันทึกการสอน

1. การเตรียมตัวของครู มี 2 ลักษณะ คือ การเตรียมตัวในระยะยาวหรือการเตรียมตัว โดยทั่วไป และการเตรียมตัวในระยะสั้นหรือการเตรียมตัวเพื่อจะสอนในแต่ละวัน

1.1 การเตรียมตัวในระยะยาวหรือการเตรียมตัวโดยทั่วไป หมายถึง ครูจะต้อง ศึกษาและทำความเข้าใจตัวหลักสูตร คือ จะต้องเข้าใจหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา เพื่อให้รู้ว่าเราจะสอนอะไรแก่เด็ก และสอนไปทำไม จะสอนเด็กให้เป็นคน ลักษณะใด ซึ่งการเตรียมตัวในลักษณะนี้ กระทำได้โดยการมีวิทยากร ครูใหญ่ หรือศึกษานิเทศก์ เป็นผู้อบรมให้ความรู้ ถ้าไม่มีโอกาสเข้ารับการอบรมก็เป็นหน้าที่โดยตรงของครูที่จะต้องศึกษา จากเอกสารต่างๆเพิ่มเติม เพื่อให้มีความเข้าใจดียิ่งขึ้น ในการเตรียมตัวระยะยาวนั้น ครูควร เตรียมตัวในเรื่องต่อไปนี้

1.1.1 ศึกษาตัวหลักสูตร โดยเริ่มจากหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของ หลักสูตร จากนั้นศึกษารายละเอียดของหลักสูตรในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ได้แก่ จุดประสงค์ การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด / หลักการ และเนื้อหา เพื่อหาขอบข่ายของกิจกรรมและ ประสบการณ์ต่างๆที่ควรจะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน อีกด้วย

1.1.2 ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร โดยกรมวิชาการได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ ประกอบการจัดการเรียนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจและ นำไปใช้ให้ถูกต้อง ได้แก่

ก. คู่มือการใช้หลักสูตร เป็นการขยายความตัวหลักสูตรให้ละเอียดและ

เข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดผล การจัดเวลาเรียน เป็นต้น

ข. แผนการสอนและคู่มือครู มีรายละเอียดที่กำหนดกิจกรรมให้ครูสอนได้เลย ซึ่งรายละเอียดในแผนการสอนประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา สื่อการสอน การวัดผล เอกสารอ้างอิงและแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม องค์ประกอบต่างๆนี้ จะเป็นเครื่องมือให้ครูจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งเปิดโอกาสให้ยืดหยุ่นได้ตามสภาพการณ์ แต่ทั้งนี้ต้องยึดจุดประสงค์เป็นหลัก

ค. หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียน มีสาระตรงตามที่จะนำไปในหลักสูตรอย่างถูกต้อง อาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น หนังสือเรียน แบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน หนังสือประกอบการเรียน เป็นต้น ในวิชาภาษาไทยนั้นใช้หนังสือเรียนในการฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียน แต่ไม่ใช้ให้ครูยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก ครูสามารถจะใช้นอกจากแหล่งความรู้อื่นๆมาประกอบการฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนได้อีกตามความเหมาะสม

ง. แบบฝึกหัด เป็นเอกสารที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะต่างๆจนคล่องแคล่วและชำนาญขึ้น เมื่อนักเรียนเรียนหนังสือจบบทหนึ่งๆ นักเรียนจะต้องทำแบบฝึกหัดบทนั้นๆควบคู่กันไป

1.1.3 ศึกษาวิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนตลอดจนการใช้แบบฟอร์มต่างๆตามหลักสูตร จะต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิด เหตุผล และหลักการของการวัดผลแบบใหม่ ศึกษาวิธีการอย่างละเอียด โดยศึกษาเองและสอบถามผู้รู้จนแน่ใจว่าสามารถปฏิบัติตามได้โดยถูกต้อง เข้าใจกลวิธีและเทคนิคต่างๆของการวัดผลทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ แล้วจึงศึกษาแบบฟอร์มต่างๆ และการใช้แบบฟอร์มอย่างถูกต้อง

การเตรียมตัวในระยะยาวนั้น เป็นการเตรียมตัวก่อนที่จะเปิดภาคเรียน เพื่อศึกษางานทั้งหมดของครูว่าจะต้องทำอะไรบ้างในสองถึงสามภาคเรียน หรือหนึ่งปีข้างหน้า หน้าที่หลักและความรับผิดชอบของครูโดยตรงก็คือ ศึกษาและทำความเข้าใจเอกสารต่างๆอย่างต้องแท้ แล้วปรับปรุงและฝึกฝนตนเองให้สอนได้ตามหลักสูตร

1.2 การเตรียมตัวในระยะสั้นหรือการเตรียมตัวเพื่อจะสอนในแต่ละวัน ได้แก่ การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อที่จะสอนในแต่ละวัน ตามกลุ่มประสบการณ์ต่างๆที่ได้กำหนดไว้ในตารางสอน ขั้นตอนในการเตรียมการสอนของครูมีดังนี้

1.2.1 จะต้องดูกำหนดการสอนและตารางสอนก่อน ว่าเรื่องที่จะสอนต่อไปเรื่องอะไร ใช้เวลากี่คาบ แล้วจึงไปดูแผนการสอนหรือคู่มือครูกลุ่มนั้นๆเพื่อศึกษารายละเอียดต่อไปนี้

ก. ศึกษาความคิดรวบยอดทั้งหมดของบทหรือเรื่องนั้น แล้วถามตัวเองว่า เข้าใจความคิดรวบยอดที่เขียนไว้ในแผนหรือไม่ จะต้องวิเคราะห์และตีความให้เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจจะต้องสอบถามเพื่อนครูด้วยกัน หรือบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือได้

ข. ศึกษาจุดประสงค์ทั้งหมดของบท เพื่อทำความเข้าใจว่าสอนจบบทนี้ แล้วนักเรียนจะทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางในการทดสอบการเรียนรู้ของเด็กด้วย

ค. ศึกษาเนื้อหาและรายละเอียดว่ามีอะไรบ้าง แล้ววิเคราะห์ดูว่า สอดคล้องกับความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้วหรือไม่ โดยพิจารณาดูว่า เนื้อหาแต่ละเรื่องสอดคล้องกับจุดประสงค์ข้อใด และความคิดรวบยอดข้อใด

ง. ศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด แล้วตรวจสอบดูว่ากิจกรรมแต่ละอย่าง สอนเนื้อหาใด และจุดประสงค์ข้อใด สามารถสอนตามกิจกรรมนั้นๆ ได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้จะคิดหา กิจกรรมใดมาแทน

จ. ศึกษาสื่อการเรียนรู้ทั้งหมดของแต่ละเรื่องว่ามีอะไรบ้าง ตรงกับเนื้อหา หรือกิจกรรมที่จะสอนหรือไม่ จะจัดหามาใช้ด้วยวิธีใด และอย่างไร ถ้าทำเองได้จะใช้ทันเวลา

ฉ. ศึกษาการวัดผลหรือการประเมินผล แต่ละครั้งที่สอนว่ามีวิธีการ ใดบ้าง วิธีการเหล่านั้นเหมาะสมกับการวัดเนื้อหาและกิจกรรมที่กล่าวไว้หรือไม่

1.2.2 จะต้องเตรียมที่จะสอนในแต่ละครั้ง หลังจากดูกำหนดการสอนตารางสอน และรายละเอียดของแผนการสอนที่จะสอนในแต่ละวันแล้ว ดังนี้

ก. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติม เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี เพราะ เมื่อนักเรียนถาม ก็สามารถตอบได้ถูกต้อง ชัดเจน และมีความมั่นใจ

ข. ศึกษากิจกรรมที่จะต้องใช้แต่ละกิจกรรม โดยกำหนดไว้ในใจว่าจะใช้เวลากิจกรรมละเท่าไรจึงจะเหมาะสมกับเวลาที่ให้ไว้ในแผนการสอน ศึกษาและกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมว่าจะเริ่มอะไรก่อนหลัง จะใช้ภาษาอย่างไร จะถามอย่างไรนักเรียนจึงจะเข้าใจ บางกิจกรรมจะมีการร้องเพลง หรือการสาธิตให้ดู ครูก็จะฝึกหัดหรือเตรียมผู้มีหน้าที่หรืออุปกรณ์ให้พร้อมก่อน กล่าวโดยสรุปก็คือ ครูจะต้องศึกษารายละเอียดของกิจกรรม แล้วฝึกฝนหรือเตรียมให้พร้อมที่จะสอนกิจกรรมนั้นๆ ให้ได้ และเตรียมอุปกรณ์การสอนหรือสื่อการเรียนรู้ให้พร้อมตามที่นักเรียนต้องการ

1.2.3 เนื่องจากบางกลุ่มมีแผนการสอนอย่างเดียว ครูก็สอนตามแผนการสอนได้เลย แต่บางกลุ่มมีคู่มือครู หนังสือเรียน และแบบฝึกหัดด้วย ในกรณีเช่นนี้ ครูจะต้องเตรียมตัวที่จะสอนให้ได้ตามแผนการสอน คู่มือครู รู้จักใช้หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดให้ได้ตามที่หลักสูตร

กำหนด ในกรณีทีกลุ่มนั้นมีทั้งแผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน และแบบฝึกหัด มีขั้นตอน การเตรียมตัวในการสอน คือ

ก. ต้องศึกษาแผนการสอนและหรือคู่มือครูว่า จะต้องดำเนินขั้นตอนในการ สอนอย่างไร เพราะในแผนการสอนและหรือคู่มือครูจะบอกกิจกรรมการเรียนรู้จากหนังสือเรียนแต่ ละบทไว้อย่างละเอียด

ข. ต้องศึกษาหนังสือเรียน และแบบฝึกหัดว่ามีลักษณะอย่างไร จะใช้ อย่างไรแต่ละบทเรียน พอลจะมีหนังสืออ่านประกอบหรือไม่ จะเตรียมหรือหามาได้อย่างไร หรือจะ ใช้กิจกรรมอะไรแทน

เมื่อครูได้เตรียมตัวที่จะสอนในแต่ละวัน ตามจำนวนคาบที่กำหนด ตามขั้นตอนที่กล่าว มาแล้วข้างต้นทั้งหมด ก็ถือได้ว่าครูได้เตรียมการสอนอย่างดีแล้ว แต่เนื่องจากครูในชั้นประถม ศึกษาคงจะต้องสอนคนละหลายกลุ่มประสบการณ์หรือสอนเองทั้งหมดเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจทำ ให้ล้าสน และเกิดหลงลืมได้ว่าได้สอนไปถึงไหนแล้ว เพื่อเป็นการเตือนความจำ ครูควรทำบันทึก การสอน หรือบันทึกสิ่งที่จะสอนหรือสอนไปแล้วด้วย จึงจะทำให้การเตรียมการสอนมีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. บันทึกการสอน การทำบันทึกการสอน ผู้สอนจะต้องพิจารณาว่า ในการสอนครั้ง หนึ่งๆนั้น จะสอนให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดจากการเรียนรู้ในครั้งนั้นๆ เรื่องนั้นๆอย่างไร โดย ยึดจุดประสงค์เป็นหลัก ส่วนกิจกรรมต่างๆ สื่อการเรียนการสอน ครูสามารถประยุกต์ใช้ได้ตาม ความเหมาะสมกับสภาพจริงที่สอน โดยพิจารณาดังนี้ (สุปรียา มาลากาญจน์ , 2528)

1. การสอนในครั้งนั้นจะสอนให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ได้กี่ข้อ
2. มีเวลาสอนกี่คาบ
3. สอนให้เกิดความคิดรวบยอดอะไร
4. ให้นักเรียนทำกิจกรรมอะไรบ้างจึงจะบรรลุจุดประสงค์
5. จะใช้สื่อการเรียนอย่างไร ประกอบการทำกิจกรรม
6. จะวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีใดจึงจะสอดคล้องกับจุดประสงค์ และทราบได้ว่า

นักเรียนผ่านจุดประสงค์หรือไม่อย่างไร

สุปรียา มาลากาญจน์ (2528) ได้ให้ข้อคิดในการทำบันทึกการสอนไว้คือ

1. การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการสร้างความสนใจ สร้างความกระตือรือร้นให้นักเรียน อยากรเรียนหรืออาจจะเป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ก็ได้ การนำ เข้าสู่บทเรียนจึงทำได้หลายวิธี เช่น

- การสนทนา เกี่ยวกับภาพ เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับบทเรียน
- นำด้วยเพลง บทร้อยกรอง ปริศนาคำทาย ฯลฯ
- ทบทวนบทเรียนเก่า

ฯลฯ

ข้อควรคำนึงในการนำเข้าสู่บทเรียน คือ จะต้องน่าสนใจ มีคุณค่าและสัมพันธ์กับบทเรียน ใช้เวลาไม่มากนัก คือไม่ควรเกิน 10 นาที

2. การจัดกิจกรรม การใช้สื่อการเรียน การวัดผลจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ จุดประสงค์บางข้ออาจจะต้องใช้กิจกรรมหลายอย่างและต้องทำหลายครั้ง
3. บันทึกการสอนที่ทำไว้แต่ละครั้ง สามารถยืดหยุ่นได้
4. ควรเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
5. ความประเมินผลว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตรงกับความคิดรวบยอดหรือไม่ ฉะนั้น การทำบันทึกการสอนของครู จึงควรมีความมุ่งหมายที่จะเป็นการเตือนความจำ ของครูมากกว่า ควรเป็นรูปแบบง่ายๆ เช่น อาจบันทึกไว้ในช่องหมายเหตุของกำหนดการสอนที่ ทำอย่างละเอียดก็ได้ (กรมวิชาการ , 2535)

ประโยชน์ของการเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ดังที่ บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินวงศ์ (2527) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เข้าใจหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และสาระสำคัญของหลักสูตรเพื่อจะ ได้รู้ว่าการจัดการเรียนการสอนนั้น สอนไปทำไม การสอนควรยึดหลักการอะไร และสิ่งที่จะสอน มีขอบข่ายมากน้อยแค่ไหน ถ้าครูเข้าใจหลักสูตรในลักษณะนี้ได้ดีเท่าไร ก็จะช่วยให้การสอน มีคุณภาพ และบรรลุเป้าหมายมากขึ้นเท่านั้น
2. การเตรียมการสอนโดยการศึกษาแผนการสอน จะช่วยให้ทราบความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผลล่วงหน้า ซึ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้ผู้สอนมีความพร้อมในการสอน
4. ช่วยให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอน
5. ช่วยให้การสอนของครูเป็นไปตามลำดับขั้น และทำให้เด็กเกิดศรัทธาในตัวครู
6. ช่วยในด้านบริหาร บริการ การนิเทศ การติดตามผล และการจัดครูเข้าสอน

ส่วนทองทิพย์ วงศ์พัฒน์ และคณะ (2522) มีข้อเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการเตรียมการสอนไว้ดังนี้

7. ช่วยให้การสอนของครูเป็นที่น่าสนใจ ไม่เบื่อหน่าย
8. เพื่อเป็นหลักฐานให้ครูทราบว่าเด็กได้เรียนอะไรไปบ้าง และพร้อมที่จะเรียนอะไร
9. เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
10. ทำให้ครูทำงานอย่างมีโครงการ และมีหลักการที่ดี

ดังนั้น การเตรียมการสอนล่วงหน้า จึงนับได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันจะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามที่ครูผู้สอนได้ตั้งเป้าหมายไว้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กรมวิชาการ (2535) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่าเป็นวิธีสอนหรือเทคนิคในการสอน

ส่วน ทศนิยม์ ศุภเมธี (2537) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หมายถึง การกระทำการสิ่งต่างๆที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้แสดงการกระทำ หรือครูและนักเรียนเป็นผู้กระทำร่วมกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

สำหรับ น้อมฤดี จงพยุหะ (2518) ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หมายถึงสภาพการณ์ของการเรียนรู้ที่เด็กเข้าร่วมด้วยอย่างเต็มที่ เพราะทำให้เด็กได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตนปรารถนา

จึงสามารถกล่าวโดยสรุปว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง เทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูเป็นผู้กระทำ หรือครูและนักเรียนร่วมกันกระทำ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงหลักการต่างๆที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้รับประโยชน์และประสบการณ์ในการเรียนรู้ อย่างเต็มที่ ซึ่ง อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา จะต้องจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือบทเรียนนั้นๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านเจตคติ และด้านทักษะทางภาษา

2. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา จะต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะภาษาไทยเป็นทักษะที่จะต้องมีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ สามารถใช้ได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะ ควรจัดจากสิ่งที่ย้ายไปสู่สิ่งที่ยากและซับซ้อนขึ้น จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว และจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม

3. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ควรจะให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความต้องการของนักเรียน

4. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา จะต้องใช้เวลาไม่ยาวนานเกินไป เพราะนักเรียนในระดับนี้นั้นมีช่วงความสนใจค่อนข้างสั้น ถ้ากิจกรรมใดที่ต้องใช้เวลามากเกินไป นักเรียนอาจเบื่อหน่าย ทำให้การเรียนรู้ไม่ดีเท่าที่ควร

5. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา จะต้องจัดในรูปของทักษะสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างสอดคล้องกัน

6. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ควรคำนึงถึงเสมอว่า สื่อการเรียนที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมนั้น ควรจะต้องเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่จัดหาได้ง่ายในท้องถิ่น แต่ละแห่ง และควรเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่มีราคาถูก

7. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ควรจัดในรูปกิจกรรมต่างๆ โดยพยายามดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงให้น่าสนใจ ไม่ควรใช้กิจกรรมแบบเดียวกันที่ซ้ำซาก จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจบทเรียนเท่าที่ควร

8. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา จะต้องให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกอย่างทั่วถึง

บันลือ พฤกษ์วัน (2521) ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรมในการสอนภาษาไทยไว้เป็นด้านๆ ดังนี้

1. กิจกรรมการฟัง โดยปกติกิจกรรมการฟังและการพูดจะต้องสอนควบคู่กัน เพราะเมื่อฟังแล้วจะเกิดความเข้าใจหรือไม่เพียงใด ก็จำเป็นต้องตรวจดูว่าฟังรู้เรื่อง ฟังเข้าใจหรือไม่ กิจกรรมในการฟังได้แก่ การฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่ง ฟังแล้วทวนประโยคที่ฟัง ฟังแล้วตอบคำถาม ฟังเพื่อวิเคราะห์เสียงและทิศทาง เป็นต้น ซึ่งอาจจำแนกได้ ดังนี้

1.1 ฟังเพื่อสื่อความหมาย ได้แก่ การฟังและสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

1.2 ฟังเพื่อความเพลิดเพลิน ได้แก่ การฟังดนตรี ขับร้อง และอ่านทำนองเสนาะ เพื่อให้ได้รู้รสไพเราะจากสิ่งที่ฟัง

1.3 ฟังเพื่อศึกษาคำความรู้ ได้แก่ ฟังผู้อื่นเล่าเรื่องราว นิทาน ฟังปาฐกถา เพื่อขยายประสบการณ์ต่างๆ

1.4 ฟังเพื่อวิจารณ์ ผู้ฟังจะต้องใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตน พินิจพิจารณาเรื่องราวที่ฟัง หาส่วนที่ดี ส่วนบกพร่อง และข้อเสนอนะแนะแก้ไข เป็นต้น

2. กิจกรรมในการพูด การพูดเป็นทักษะที่มนุษย์ใช้ในการดำรงชีวิตมากที่สุด กิจกรรมในการสอนก็ต้องมีการแบ่งเป็นระดับ ในระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องดัดแปลงลักษณะเนื้อหาและเรื่องราวให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมในการพูดสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้

2.1 กิจกรรมการสนทนา ครูหาโอกาสสนทนากับนักเรียนเป็นส่วนตัวเพื่อสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง

2.2 กิจกรรมการพูดทวนประโยค มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนคำพูดในลักษณะประโยคที่ครูหรือเพื่อนพูดได้

2.3 ฟีกเล่าเรื่องจากภาพ

2.4 ฟีกตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน

2.5 ฟีกให้นักเรียนเล่าเรื่องจากเหตุการณ์ที่พบเห็น เล่าถึงกิจวัตรประจำวันที่ดีควรปฏิบัติ

2.6 ฟีกเล่านิทานที่เคยได้ฟังจากที่บ้านหรือจากการอ่าน

2.7 ฟีกพูดโทรศัพท์ โดยใช้การประดิษฐ์โทรศัพท์ง่ายๆ แล้วให้สนทนากัน

2.8 เล่นทายปริศนา

2.9 การตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราว บทเรียน หรือการสัมภาษณ์

2.10 การขับร้อง ส่งเสริมการร้องเพลงเดี่ยว เพลงหมู่ แสดงท่าทางประกอบ

2.11 แสดงละครประกอบบทเรียน หรือเรื่องราวที่อ่าน

2.12 นึกเรื่องเป็นนิทาน โดยใช้เล่นคนละตอน หรือพูดคนละประโยคเพื่อดูความต่อเนื่องของเรื่อง

2.13 ฟีกการอภิปราย โดยเสนอหรือเลือกเรื่องที่จะอภิปราย

2.14 โต้ว่าที่ โดยกำหนดปัญหาแล้วให้ฝ่ายหนึ่งยกเหตุผลสนับสนุน อีกฝ่ายหนึ่งยกเหตุผลมาโต้แย้งหักล้างกัน

2.15 ฝึกรายงาน แสดงผลงานแล้วเล่า อธิบายประกอบหรือรายงานเกี่ยวกับผลงานที่ได้ทำการค้นคว้ามาให้เพื่อนร่วมชั้นฟัง สนับสนุนให้โอกาสแก่ผู้ฟังซักถามเพิ่มเติมเมื่อเกิดความสงสัย

2.16 ลองให้ประมุขวางแผน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ใช้วิธีการปรึกษาหารือ แบ่งงานกันรับผิดชอบ

2.17 ฝึกแสดงปาฐกถาโดยให้เลือกหัวข้อเรื่อง จัดลำดับเรื่อง ลองพูดให้เพื่อนฟัง

2.18 ฝึกเป็นนักโฆษณา

3. กิจกรรมการอ่าน กิจกรรมการอ่านจะช่วยส่งเสริม ทบทวน หรือบ่งบอกความหมาย กิรยาอาการของสิ่งเหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น การอ่านสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในหลายรูปแบบ เช่น

3.1 กิจกรรมเทียบภาพกับบัตรคำ

3.2 กิจกรรมทายคำแข่งขัน

3.3 กิจกรรมลบคำแข่งขัน

3.4 กิจกรรมแข่งขันเรียงประโยค

3.5 กิจกรรมสะกดคำ

3.6 กิจกรรมแข่งขันการตอบปัญหาคำศัพท์

3.7 กิจกรรมการเดารูปประโยค

3.8 กิจกรรมหาความสัมพันธ์หรือคำตรงกันข้าม

3.9 กิจกรรมอ่านเพื่อปฏิบัติตามคำสั่ง

3.10 กิจกรรมอ่านเพื่อหาคำตอบ

3.11 กิจกรรมอ่านเพื่อแสดงความสามารถ

3.12 กิจกรรมอ่านตามบทบาทของตัวละคร

3.13 กิจกรรมการจัดกลุ่มหรือประเภทของคนที่ย่าน

4. กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน

4.1 การคัดลอกแบบ หรือคัดไทย ให้หลักเกณฑ์ ฝึกระเบียบการวางแบบในการคัด

4.2 การเขียนโดยใช้เสียงพาไป ซึ่งจะช่วยให้เด็กในระยะเริ่มต้นได้ดี โดยให้เด็กได้ฝึกสะกดตัวที่จะเขียนก่อนเขียน เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการอ่านโดยวิธีสะกดคำไปด้วย

4.3 การเขียนอธิบายภาพ โดยมีรูปภาพหรือภาพที่เด็กวาดเอง เขียนนอก

คุณลักษณะ คุณสมบัติ การใช้ประโยชน์ของสิ่งที่วาด เป็นต้น

4.4 การเขียนเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่พบเห็น ซึ่งนับเป็นการสอนเรียงความที่ดีอีกประเภทหนึ่ง

4.5 การเขียนถึงกิจวัตรประจำวัน

4.6 การเขียนเพื่อสื่อความคิด หรือแสดงความต้องการ ได้แก่ การฝึกเขียนจดหมาย ถึงครู เพื่อน ซึ่งนักเรียนควรได้รับการฝึกเขียน วางรูปแบบตามลักษณะที่นิยมใช้กัน

4.7 การเขียนรายงาน ได้แก่ การบันทึกเรื่องราว ข้อความที่ได้ค้นคว้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้อ่าน แล้วสรุปเรื่องราวที่ค้นคว้าได้มา ให้ออกแหล่งที่มา เนื้อหา เรื่องราว ซึ่งอาจผนวกกับข้อคิดเห็นของตนเองพร้อมการสรุปเรื่องที่ค้นคว้าด้วย

4.8 การเขียนเรื่องราวที่กำหนดให้ ซึ่งจำเป็นต้องฝึกให้รู้จักวางโครงสร้าง เช่น บทนำ การดำเนินเรื่อง ตัวอย่าง สรุป ซึ่งต้องฝึกบ่อยๆ ตลอดช่วงเวลาการเรียน

4.9 การบันทึกเดือนความจำ

4.10 การเขียนบทความ นักเรียนอาจเขียนบทความง่ายๆเกี่ยวกับสังคมในโรงเรียน ชุมชน ครูควรส่งเสริมให้มีหนังสือพิมพ์ประจำโรงเรียน เพื่อเผยแพร่ความคิดและฝึกให้นักเรียนรู้จักอ่าน แล้วเขียนเสนอความคิดเห็น นับเป็นการส่งเสริมการอ่านได้ดีวิธีหนึ่ง

4.11 การเขียนประกาศหรือโฆษณา ซึ่งครูจะต้องสอนแนะนำให้รู้จักเสนอข้อความ ซึ่งจะต้องกำหนดสถานที่ วันเวลา และรายละเอียดไว้ให้แจ่มชัดด้วย

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมในการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งนับเป็นหัวใจของการสอนก็ว่าได้ ถ้าจะดูว่าครูสอนดีหรือไม่เพียงใด สามารถดูที่การจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับบทเรียนหรือไม่ เท่านั้นก็เพียงพอ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจเป็นลักษณะของประสบการณ์ตรง สิ่งจำลอง การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การดูการอ่าน ซึ่งการจัดกิจกรรมเหล่านี้ อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ก็คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ถือครูเป็นศูนย์กลาง ความสนใจ อันได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย การใช้คำถาม หรือการสาธิต เป็นต้น และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางความสนใจ ได้แก่ การสอนโดยการใช้หนังสือเรียน การมอบหมายงานให้ทำ การค้นคว้าด้วยตนเอง การให้ทำแบบฝึกหัด การอภิปรายกลุ่ม การให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ การทดลอง (กรมวิชาการ , 2535) เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจะใช้เทคนิคดังกล่าว ทำให้บทเรียนน่าสนใจ ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษา ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์การศึกษาในที่สุด

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนสนใจบทเรียนตลอดเวลา เกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ เพราะนักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจและถนัดเป็นพิเศษ
3. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานเป็นคณะ ทำให้เกิดความร่วมมือกัน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เสียสละและรู้จักรับผิดชอบ
4. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีประสบการณ์
5. ช่วยให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก
6. ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน เพราะนักเรียนจะเกิดความสนุกสนานกับการเรียนการสอน
7. ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสนใจ ความถนัด และความสามารถ

การใช้สื่อการสอน

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้รับ ข้อเท็จจริง เจตคติ ความรู้ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในเนื้อหาอย่างสมบูรณ์ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ประสงค์ (สมนึก ลิ้มทอง , 2522)

สื่อการสอน เป็นวิธีการ ประสบการณ์ต่างๆในการจัดการเรียน เช่น กิจกรรม การสาธิต การทดลอง เป็นต้น (สมนึก ลิ้มทอง , 2522)

สื่อการสอน คือ สิ่งต่างๆที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุน หรือเป็นตัวการให้การเรียนการสอน บรรลุถึงจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยช่วยเร้าความสนใจ ประหยัดเวลา และให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียน (ทศนิยม ศุภเมธี , 2532)

สรุปแล้วสื่อการสอนหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่นำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้รับประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง

ประเภทของสื่อการสอน

อัจนรา ซีวพันธ์ (2531) ได้จำแนกสื่อการสอนออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สื่อการสอนสำเร็จรูป ได้แก่ อุปกรณ์ต่างๆที่เป็นของจริง ของจำลอง ของตัวอย่าง วิทย์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น
2. สื่อการสอนที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เอง ซึ่งครูอาจจัดทำขึ้น หรือให้นักเรียนช่วยกันทำก็ได้ เช่น การจัดทำสมุดภาพ แผ่นภาพ แผนภูมิรูปภาพ กระดานผ้าล้าสี กระเป๋าหนัง บัตรคำ อุปกรณ์เล่นเกมต่างๆ เป็นต้น

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2532) ได้แยกประเภทสื่อการสอนไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์ หมายถึง สื่อใหญ่ๆที่คงทนถาวร ค่าลงทุนสูง และต้องใช้ความรู้ ความชำนาญโดยเฉพาะ ได้แก่ เครื่องฉาย เครื่องเสียง กล้องถ่ายรูป เป็นต้น
2. ประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อเล็กที่สิ้นเปลืองง่าย ราคาไม่แพง เคลื่อนย้ายง่าย การใช้ไม่ต้องอาศัยความชำนาญ ได้แก่ ฟิล์ม ตลับเทป แผนภูมิ ภาพฉีก บัตรคำ รูปภาพ ของจริง ของจำลอง
3. เทคนิคหรือวิธีการ หมายถึง เทคนิควิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคนิคการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การทดลอง การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ กิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆที่ครูจัดขึ้นในชั้นเรียน

หลักการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นสำหรับครูผู้สอนเป็นอย่างมาก หากใช้ไม่เป็นก็จะไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ฮันยาร์ค แห่งมหาวิทยาลัยอินเดียน่า (อ้างถึงใน ทัศนีย์ ศุภเมธี , 2532) ได้แบ่งขั้นการใช้สื่อไว้ 4 ขั้น ดังนี้

1. การเลือกสื่อการสอน ซึ่งครูจะต้องมีเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอน ดังนี้
 - 1.1 เลือกให้เหมาะสมกับระดับชั้น วุฒิภาวะ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน
 - 1.2 เลือกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
 - 1.3 สื่อการสอนนั้นจะต้องดึงดูดความสนใจ เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนอยากเรียน มีความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายในบทเรียน
 - 1.4 สื่อการสอนจะต้องมีเนื้อหาสาระถูกต้องแน่นอน
 - 1.5 สื่อการสอนจะต้องสอดคล้องกับเวลาที่สอน

1.6 สื่อการสอนจะต้องมีลักษณะส่งเสริม และท้าทายให้นักเรียนกระทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากบทเรียนนั้นๆ

1.7 สื่อการสอนจะต้องเลือกให้สอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะอย่าง

1.8 สื่อมีความแข็งแรง ทนทาน ใช้ง่าย

1.9 สื่อการสอนจะต้องทันสมัย

1.10 เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

1.11 มีความปลอดภัยในการใช้

2. การเตรียมการใช้สื่อการสอน ครูจะต้องมีการเตรียมการใช้สื่อการสอน เพื่อให้การดำเนินการสอนเป็นไปด้วยความราบรื่น สะดวก คล่องตัว ไม่มีผิดพลาด และมีประสิทธิภาพ การเตรียมการใช้สื่อจำแนกได้เป็น 3 กรณี คือ

2.1 เตรียมครูผู้สอน ซึ่งควรเตรียมตัวล่วงหน้า ดังนี้

2.1.1 พิจารณาจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาของบทเรียนให้ต้องแท้

2.1.2 พิจารณาความต้องการ และความสนใจของนักเรียน

2.1.3 พิจารณาส่งที่เป็นปัญหาในการสอน

2.1.4 ศึกษาหลักเกณฑ์การใช้สื่อการสอนโดยทั่วไป และสื่อการสอนเฉพาะชนิด

อย่างจริงจัง

2.1.5 จัดเตรียมสื่อการสอนล่วงหน้าให้พร้อมก่อนสอนจริง

2.1.6 พิจารณาตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อการสอนก่อนสอน

2.2 การเตรียมผู้เรียน ซึ่งอาจกระทำได้ดังนี้

2.2.1 อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะต้องมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนอย่างไร เช่น คอยสังเกต ฟัง จับใจความ หรือเหตุการณ์ต่างๆเป็นพิเศษ

2.2.2 อธิบายให้ผู้เรียนทราบหลักการสอนแล้ว จะมีการติดตามผลอย่างไร

2.2.3 กรณีที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ตัว กระตือรือร้น และเกิดความพร้อม อาจบอกให้นักเรียนทราบล่วงหน้าว่าจะต้องมีส่วนร่วมในระหว่างการใช้สื่อการสอนอย่างไร ข้อควรระวังคือ อาจทำให้บทเรียนลดความน่าสนใจลง หรือลดความตื่นตัวได้

2.3 การเตรียมสถานที่ ซึ่งครูผู้สอนควรเตรียมการ ดังนี้

2.3.1 เตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ควบคู่ไปกับสื่อการเรียนอื่นๆไว้ให้พร้อม เช่น ม่าน โต๊ะ ปลั๊กไฟ ภาพที่ติดกระดาน เป็นต้น

2.3.2 เตรียมชั้นเรียนให้มีรูปลักษณะสะดวก เหมาะสมกับการใช้สื่อการสอน

2.3.3 เตรียมระบบแสง เสียง

2.3.4 เตรียมการระบายอากาศ

3. ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน ซึ่งมีหลักสำคัญที่ควรกระทำ ดังนี้

- 3.1 นำสื่อการสอนไปใช้ให้ตรงเวลา และกลมกลืนกับสภาพการสอน
- 3.2 ใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับช่วงเวลา
- 3.3 ให้ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนอย่างทั่วถึง
- 3.4 สังเกตดูปฏิบัติการโต้ตอบของผู้เรียนในการใช้สื่อการสอน
- 3.5 พยายามใช้วิธีการใหม่ๆควบคู่ไปกับการใช้สื่อการสอนในการเสนอบทเรียน
- 3.6 ผู้สอนจะต้องใช้สื่อการสอนช่วยประกอบการเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 3.7 ถ้าเป็นไปได้ควรผลิตวัสดุสื่อการสอนขึ้นมาใช้เอง เพื่อให้สะดวก

ตรงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

3.8 การใช้สื่อการสอนทุกครั้ง จะต้องระลึกอยู่เสมอว่า จะต้องใช้ให้ได้เนื้อหามากที่สุด ในช่วงระยะเวลาอันสั้น

3.9 สื่อการสอนใดที่ไม่จำเป็น และไม่คุ้มค่าทั้งเงินและเวลา ก็ไม่ควรนำมาใช้

3.10 สื่อการสอนทุกชนิด เมื่อใช้แล้วต้องเก็บรักษาให้เรียบร้อยเพื่อจะได้นำมาใช้ในคราวต่อไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว

3.11 สื่อการสอนทุกชนิดต้องใช้อย่างมีความหมาย มีจุดประสงค์ที่แน่นอน

3.12 ควรเตรียมลำดับการใช้สื่อก่อนหลังให้เรียบร้อย

4. การติดตามผลการใช้สื่อการสอน โดยทั่วไปมี 3 กรณี คือ

4.1 การเรียนการสอนได้ผลตามจุดประสงค์หรือไม่ เพียงไร

4.2 การใช้สื่อการสอนมีขั้นตอนถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

4.3 การใช้สื่อการสอนสอดคล้องกับบทเรียนหรือไม่

ประโยชน์ของสื่อการสอน

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อการสอนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ดีขึ้น และครูสามารถสอนเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

2. ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนและเป็นการประหยัดเวลาในการสอน เพราะนักเรียนได้เห็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่จะช่วยให้เข้าใจและได้มีส่วนร่วมมากขึ้น

3. ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์หลายๆด้าน ทำให้ไม่เบื่อหน่ายการเรียน
4. ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด และสรุปหลักการได้อย่างแม่นยำขึ้น
5. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในลักษณะรูปธรรมมากขึ้น และสามารถเรียนได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดได้ง่ายขึ้น

6. ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ได้รวดเร็ว

7. ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนมากขึ้น

สื่อการสอน มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถจะเข้าใจในสิ่งที่เป็นามธรรมได้ชัดเจนขึ้น สามารถที่จะสรุปความคิด เข้าใจบทเรียนได้อย่างดี นอกจากนั้น นักเรียนสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องราวต่างๆได้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนเหล่านั้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องจัดหาสื่อ ผลิตสื่อการสอนที่ทันสมัย มาใช้ในการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่สำคัญของการเรียนการสอนที่จะตัดสินว่าผู้เรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับใด บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งทำให้ครูผู้สอนสามารถทราบถึงความสามารถของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใด และจะต้องดำเนินการกับผู้เรียนแต่ละคนอย่างไร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ ดังนี้

กรม สุดประเสริฐ (2523) การวัด คือ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน อาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ ส่วนการประเมินผล คือ การนำเอาผลการวัดมาพิจารณาตัดสินความสามารถ โดยการจัดอันดับหรือกำหนดเป็นระดับคะแนน

อุทุมพร ทองอุไทย (2520) กล่าวว่า การวัด คือ กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับวัตถุ คน หรือ สิ่งที่จะวัด

ชวาล แพรัตกุล (2518) ให้ความหมาย การประเมินผล คือ กระบวนการที่ครูนำทุกๆรายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ คือ ครูนำผลจากการวัดผลเหล่านั้นมารวมกัน เพื่อนำไปใช้วินิจฉัย ตีราคา คุณค่า และชี้ขาดลงเป็นผลสรุปว่า เด็กคนนั้นมีคุณภาพสูงหรือต่ำ สมควรสอบผ่านหรือไม่ผ่าน และการประเมินที่ตั้นนั้นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดีด้วย

บันทึก พุทธศักราช (2519) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การกะ การตีค่า การตีราคา ของสิ่งที่ประเมิน โดยอาศัยหลักทางสถิติ ตัวเลขต่างๆที่ใช้เครื่องมือวัดหลายๆแบบ เป็นรากฐานที่จะประมาณค่าเพื่อพัฒนาดูว่าเป็นอย่างไร ควรเลื่อนชั้นหรือไม่ ควรจัดเข้ากลุ่มไหน

จากความหมายของการวัดและประเมินผลดังกล่าว สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีต่างๆ เพื่อนำมาตัดสินว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อที่จะได้จัดกลุ่มแก้ไขข้อบกพร่อง หรือส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มต่อไป

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พ.ศ. 2533 ได้กำหนดหลักการประเมินผล การเรียนรู้ ดังนี้

1. ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผล ตัดสิน และอนุมัติผลการเรียนทุกชั้น
2. ให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผล การเรียน
3. ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษาและกรมวิชาการ ตรวจสอบ มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่างๆเป็นระยะๆ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2535)

การวัดและประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษา

การวัดและประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจำแนกเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลก่อนการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้
 - 1.1 เพื่อดูว่าผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนภาษาไทยมากน้อยเพียงใด
 - 1.2 เพื่อดูว่าควรจัดแนวการเรียนการสอนอย่างไรให้เหมาะสมกับผู้เรียน
 - 1.3 เพื่อดูว่าพื้นฐานเบื้องต้นของผู้เรียนเป็นอย่างไร และเมื่อได้เรียนไปแล้วมีความรู้

เพิ่มขึ้นเพียงใด

2. การวัดและประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้
 - 2.1 เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
 - 2.2 เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนยังบกพร่องในจุดประสงค์ใด
 - 2.3 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน
 - 2.4 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของครู

3. การวัดและประเมินผลหลังการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

3.1 เพื่อตัดสินผลการเรียน

3.2 เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาเลื่อนชั้นปลายปี (อัจฉรา ชิวพันธ์ , 2531)

การวัดและประเมินผล ครูจะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อตรวจสอบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับครูใช้ตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสอนซ่อมเสริม

การเรียนการสอนโดยทั่วไป ปัญหาที่ครูผู้สอนมักพบอยู่เสมอ คือปัญหาในการเรียนของนักเรียนที่อยู่ในชั้นเดียวกัน เนื่องจาก นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ ซึ่งทำให้นักเรียนบางคนไม่อาจเรียนตามสิ่งที่ครูสอน เรียนไม่ทันเพื่อน เรียนรู้และทำความเข้าใจช้า ด้วยเหตุเหล่านี้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ขึ้น และพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ความหมายของการสอนซ่อมเสริม

บันลือ พดุกะวัน (2519) กล่าวถึงการสอนซ่อมเสริมว่า เป็นวิธีสอนที่จะช่วยแก้ไขส่งเสริมเด็กเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มเล็กให้เรียนได้ดีขึ้น

อำไพ สุจริตกุล (2516) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริมว่า เป็นการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมทักษะการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้แก่เด็ก เป็นการสอนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากครู

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520) ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนนักเรียนที่เรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อนในชั้น เพื่อให้เรียนทันเพื่อนในระดับชั้นเดียวกัน หรือเรียนทันตามโครงการที่กำหนดไว้
2. การสอนซ่อมเสริม คือ การสอนนักเรียนที่ฉลาดให้ได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่ และเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์

ดังนั้น การสอนซ่อมเสริมจึงมีความหมายเป็น 2 ลักษณะ คือ การสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน และสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เก่ง การจัดซ่อมเสริมแต่ละครั้ง ครูจะต้องเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม

หลักของการสอนซ่อมเสริม

1. ครูต้องวิเคราะห์ปัญหาของเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือก่อน เพื่อนำมาวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้เหมาะสม
 2. ครูจะต้องทราบวิธีการรับรู้ของเด็กแต่ละคนว่า มีจุดเด่นและจุดด้อยทางด้านใดบ้าง เช่น การเห็น การได้ยิน การสัมผัส เพื่อนำมาประกอบการจัดกิจกรรม และที่สำคัญครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กด้วย
 3. การสอนซ่อมเสริมอาจสอนในเวลาเรียนขณะที่เรียนร่วมกับเพื่อนๆ หรือเวลาก่อนเข้าเรียนในตอนเช้า และพักกลางวัน หรือหลังจากเลิกเรียนแล้ว ในการสอนแต่ละครั้งไม่ควรใช้เวลานานเกินไป
 4. ควรใช้วิธีสอนใหม่ๆ ไม่ซ้ำกับวิธีเดิมที่นักเรียนล้มเหลวมาแล้ว
 5. ครูควรวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กตามปัญหาที่แตกต่างกันไปของเด็กแต่ละคน ควรเข้าไปหรือซ่อมเสริมทีละอย่าง
 6. ในการสอนให้ได้ผลดีนั้น ครูควรใช้อุปกรณ์มาประกอบการสอนให้มาก เพราะเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนจะเรียนรู้ได้จากรูปธรรมมากกว่านามธรรม
 7. ครูควรติดตามผลการพัฒนาของเด็กอย่างใกล้ชิดหลังจากการสอนซ่อมเสริมแล้ว
 8. ครูต้องรู้จักกระตุ้นเด็กให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน สอนในสิ่งที่มีความหมายแก่เด็ก รู้จักเชื่อมโยงความรู้ใหม่ให้เข้ากับความสามารถของเด็ก การพูดชมเชยหรือการให้รางวัลก็เป็นสิ่งช่วยกระตุ้นได้มากกว่าการลงโทษ
 9. ครูที่สอนซ่อมเสริมควรมีความรักความเมตตาเด็ก เป็นผู้ที่เข้าใจเด็กและใช้หลักจิตวิทยาในการแก้ปัญหา
 10. การสอนซ่อมเสริม ควรได้รับความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย จึงจะทำให้การสอนซ่อมเสริมมีประสิทธิภาพ
- (ประคอง สุทธสาร , 2526)

ประเภทของการสอนซ่อมเสริม

1. สอนเพื่อแก้ไขเป็นการสอนในชั้นปกติ ผู้สอนควรเป็นครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา จะสอนเมื่อนักเรียนทั้งชั้น หรือนักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจผิดในเนื้อหาบางอย่าง หรือเรียนอ่อนกว่าที่ควรในบางเรื่อง

2. การสอนเด็กที่บกพร่อง เป็นการสอนที่แยกเด็กออกไปจากชั้นเรียนปกติ ซึ่งมักจะทำเป็นรายบุคคล หรือจัดกลุ่มย่อยตามลักษณะของข้อบกพร่องที่ปรากฏอย่างเดียวกัน เช่น การเรียนการอ่าน การพูดไม่ชัด

3. การสอนแบบปรับสภาพ เป็นการสอนเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ ซึ่งจะมีความสามารถในการเรียนรู้อยู่ในวงจำกัด เนื้อหาและวิธีการสอนจะต้องให้ใกล้เคียงกับความสามารถในการเรียนของเขา ความคาดหวังในตัวนักเรียนจะต้องแตกต่างไปจากเด็กปกติ เพราะเด็กจะเรียนได้ช้า

4. การสอนเร่งหรือการสอนเพิ่ม เป็นการสอนเด็กฉลาดหรือเด็กที่มีสติปัญญาสูง แต่ไม่ได้ใช้ความสามารถทางสติปัญญาเต็มที่ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนเท่าที่ควร อาจเนื่องมาจากการไม่ได้รับการยอมรับ มีปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน หรือมีปัญหาทางอารมณ์ (Otto , 1973)

การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูจะต้องใช้กลวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน แต่ละปัญหา เด็กแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน มีลักษณะเฉพาะของตนเอง ดังนั้นครูจะใช้วิธีสอนอย่างเดียวกันแก่เด็กทุกคนไม่ได้ การสอนซ่อมเสริมจึงเป็นการสอนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาและความต้องการในการช่วยเหลือ จะเห็นได้ว่า การสอนซ่อมเสริมนั้นสามารถสอนได้ทั้งในเวลาเรียนปกติหรือนอกเวลาเรียนก็ได้

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรของการเรียนภาษาไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากนักเรียนจะได้รับโอกาสในการฝึกฝนทักษะต่างๆทางภาษาไทยแล้ว นักเรียนยังจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และได้รับประสบการณ์ในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ จากบทเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เฮอ์เบิร์ต (Herbert, 1965) กล่าวถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า เป็นสิ่งต่างๆที่อยู่ภายใต้การแนะนำที่ถูกต้อง และอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย โดยกิจกรรมนั้นไม่มีการลงคะแนนเข้ามาเกี่ยวข้อง

กู๊ด (Good, 1973) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง โปรแกรมและการจัดดำเนินงานซึ่งนักเรียน หรือสถาบันการศึกษาจัดทำขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมความถนัดและความสนใจ ไม่มีการให้หน่วยกิตทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันการศึกษา

ภิญโญ สาร (2529) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง บรรดากิจกรรม ประกอบหรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนนอกห้องเรียน (Extra - Class Activities)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดและสนับสนุนให้ผู้เรียนจัดขึ้นเพื่อสนองความสนใจและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ ไม่มีการให้คะแนนทางวิชาการและผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นด้วยความสมัครใจ

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความเข้าใจ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย
5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า ดำรงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย
6. เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัด และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และสร้างความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรมอันดีงาม
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสำคัญ และมีความจำเป็นที่ต้องจัดให้แก่ผู้เรียน เพราะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้แก่นักเรียนรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทั้งยังช่วยเสริมสร้างให้การเรียนรู้ตามหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนในห้องเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชา หรือการพัฒนาด้านสติปัญญาเป็นสำคัญ แต่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านสังคมและด้านอื่นๆควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้นักเรียนพัฒนารอบด้าน เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทย

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้เสนอแนะรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมได้วาที
 - 1.1 เชิญวิทยากรหรือผู้ที่มีชื่อเสียงในวงการศึกษาและภาษาไทยมาได้วาทีเพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาตัวอย่างและวิธีการต่างๆในการได้วาที
 - 1.2 ให้นักเรียนได้วาทีในญาติที่กำหนดให้ระหว่างนักเรียนในโรงเรียน
 - 1.3 ให้นักเรียนได้วาที กับนักเรียนโรงเรียนอื่นๆ
2. การจัดกิจกรรมเชิญวิทยากร
 - 2.1 เชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปรายหัวข้อต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย
 - 2.2 เชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านการละเล่นแบบไทยต่างๆมาสาธิต เช่น การแสดงเพลง พวงมาลัย เพลงเรือ ขับเลขา ฯลฯ
3. การจัดกิจกรรมนิทรรศการ
 - 3.1 นิทรรศการ ผลงานของกวีที่มีชื่อเสียงในการแต่งคำประพันธ์ในสมัยต่างๆ เช่น ศรีปราชญ์ สุนทรภู่ ฯลฯ
 - 3.2 จัดป้ายนิเทศ สรุปความรู้ต่างๆทางภาษาไทย
 - 3.3 จัดนิทรรศการ ผลงานของนักเรียนจากการเรียนภาษาไทย เช่น ผลงานประดิษฐ์

และสร้างสรรค์ต่างๆ

3.4 จัดนิทรรศการ ผลงาน จากการประกวดผลงานทางภาษาไทย เช่น ประกวดเรียงความ ประกวดแต่งกลอน

4. การจัดกิจกรรมการประกวด และการแข่งขัน

4.1 ประกวดแต่งคำประพันธ์ชนิดต่างๆ

4.2 ประกวดเล่านิทานประกอบท่าทาง

4.3 ประกวดอ่านทำนองเสนาะ

4.4 ประกวดคัดลายมือ

4.5 ประกวดทำบัตรอวยพรในโอกาสต่างๆ

4.6 แข่งขันทายปัญหาทางภาษาไทย

4.7 แข่งขันการแสดงทำไม้ประกอบสุภาสิต คำพังเพย

4.8 แข่งขันการแสดงละครในโอกาสต่างๆ หรือประกอบบทเขียน

4.9 แข่งขันการพูดสดดีวีกรรมหรือเกียรติคุณของบุคคลต่างๆ

5. การจัดทำสมุดรวบรวมความรู้ทางภาษาไทย

5.1 การจัดทำสมุดรวบรวมตัวการ์นต์

5.2 การจัดทำสมุดรวบรวมคำควบล้ำ

5.3 การจัดทำสมุดรวบรวมคำที่มักอ่านผิด

5.4 การจัดทำสมุดรวบรวมคำที่มักเขียนผิด

5.5 การจัดทำสมุดรวบรวมสถานที่สำคัญทางวรรณคดี

6. การจัดทำหนังสือเสริมการอ่าน

6.1 การทำหนังสือนิทานคำกลอนจากนิทานอีสป

6.2 การทำหนังสือนิทานจากสุภาสิตคำพังเพย

6.3 การทำหนังสือนิทานประกอบภาพจากเรื่องที่นักเรียนคิดขึ้นเอง

7. การจัดกิจกรรมการสัมภาษณ์

7.1 การสัมภาษณ์บุคคลต่างๆจากชุมชน

7.2 การสัมภาษณ์ครูและบุคลากรในโรงเรียน

7.3 การสัมภาษณ์เพื่อนๆ

8. การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา

8.1 การนำนักเรียนไปท่องเที่ยว ศึกษาหาความรู้จากสถานที่ต่างๆที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีบ้าง บทเรียนบ้าง

8.2 การเจ้รจัดนำนักเรียนไปชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เพื่อหาความรู้เกี่ยวกับวัตถุโบราณที่สัมพันธ์ในบทเรียน

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มทักษะภาษาไทย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน กล้าทำกล้าคิดภายในขอบเขตโดยมีครูเป็นผู้ดูแลไม่ให้นักเรียนออกนอกทาง และยังเป็นกรฝึกทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม ทั้งยังทำให้นักเรียนรู้จักการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน และเป็นการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย

แนวกรสอนภาษาแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา

จังหวัดปัตตานี ประชากรส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาถิ่น ซึ่งมีผลต่อนักเรียนที่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาแรกและใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อนักเรียนเรียนภาษาไทยในโรงเรียนจึงเปรียบได้เท่ากับเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการเรียนอันเนื่องมาจากภาษาแม่อย่างแน่นอน เพราะในการเรียนภาษาที่สองนั้น ผู้เรียนจะสร้างระบบไวยากรณ์ใหม่ซึ่งมีลักษณะของการใช้กฎร่วมกันระหว่างสองระบบภาษา คือ ระบบภาษาแม่ และระบบของภาษาที่กำลังเรียนอยู่ เรียกว่าภาษาของผู้เรียนนั้นว่า ภาษาระหว่างสองระบบภาษา และมีลักษณะของการเก็บสะสมไว้นาน หมายถึงรูปแบบต่างๆทั้งทางด้านเสียง หน่วยคำ และไวยากรณ์ที่ปรากฏในคำพูดของผู้เรียน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่ตรงกับบรรทัดฐานของภาษาที่สอง ทั้งที่ผู้เรียนได้เรียนและใช้รูปแบบที่ถูกต้องในภาษานั้นมาแล้วก็ตาม นอกจากนั้น การเก็บสะสมไว้นาน ยังรวมถึงรูปแบบข้อบกพร่องต่างๆที่ถูกขจัดไปได้ในสถานการณ์ปกติ แต่จะปรากฏขึ้นมาใหม่เมื่อนักเรียนพบเนื้อหาหรือบทเรียนที่ยากเกินไป หรือผู้เรียนใช้ภาษานั้นในขณะที่มีความกระวนกระวายใจ หรือเกิดการพลั้งเผลอ การที่ผู้เรียนภาษานำเอารูปแบบ กฎเกณฑ์ต่างๆในภาษาแม่ของตนไปปะปนกับภาษาที่สอง และทำให้คำพูดที่ออกมา มีลักษณะเป็นภาษาระหว่างสองระบบภาษานั้น เกิดจากกระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นในการเรียนภาษา ดังนี้

1. อิทธิพลของภาษาแม่ของผู้เรียน
2. กลวิธีการฝึกขณะที่เรียนมา
3. วิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนภาษาที่สอง
4. วิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการสื่อสารหรือพูดจากับเจ้าของภาษาที่สอง

5. การสรุปกฎเกณฑ์ และความหมายนอกเหนือจากที่เจ้าของภาษาให้อยู่

(L. Selinker , 1977)

กานดา ณ ถลาง (2515) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักการทางภาษาศาสตร์ที่นำมาเป็นปัจจัยในการสอนภาษา ไว้ดังนี้

1. ภาษาคือคำพูดไม่ใช่ข้อเขียน ต้องสอนคำพูดทั้งประโยคในรูปของภาษาที่ใช้พูดในชีวิตจริง นำไปใช้ได้จริงในการฟัง การพูด ก่อนการอ่านและการเขียน
2. ภาษาเป็นเรื่องของการสร้างนิสัย คือ ผู้เรียน เรียนภาษาโดยการเลียนแบบและท่องจำ การเลียนแบบและท่องจำเมื่อมีมากขึ้น ผู้เรียนก็จะสามารถใช้ได้โดยอัตโนมัติ นั่นคือ การใช้ภาษาของผู้เรียนได้เกิดเป็นนิสัย การสอนภาษาต้องให้ผู้เรียนเลียนแบบการออกเสียง และท่องจำภาษาก่อน แล้วฝึกฝนให้สามารถใช้ภาษาได้โดยอัตโนมัติในที่สุด
3. การสอนภาษาต้องสอนภาษาไม่ใช่สอนเกี่ยวกับภาษา คือ ให้ผู้เรียนเรียนการใช้ภาษาไม่ใช่ให้เรียนหลักภาษา
4. ภาษาคือสิ่งที่เจ้าของภาษานั้นๆพูด ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ใดผู้หนึ่งคิดว่าจะต้องพูดเช่นนั้น เช่นนี้ บทเรียนที่ใช้จะต้องเป็นภาษาที่ใช้อยู่จริงๆ
5. ภาษาแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน เราต้องศึกษาลักษณะ โครงสร้างของภาษาที่เป็นภาษาเดิม หรือภาษาแม่ของผู้เรียน ว่ามีสิ่งใดแตกต่างไปจากลักษณะของภาษาที่สอง การจัดบทเรียน ควรเป็นการฝึกฝนเรื่องต่างๆที่เป็นปัญหาคั้งที่จำเป็นที่สุดตามลำดับ

คาร์รอล (Carroll , 1963) ได้กล่าวถึง หลักการสอนภาษาที่สองไว้ในบทความเรื่อง " Research on Teaching Foreign Language " ไว้ 4 ประการ คือ

1. สอนสิ่งที่สอนด้วยคำพูดก่อนการสอนเขียน
2. สอนการอิงการเปรียบเทียบเชิงวิชาการระหว่างภาษาของผู้เรียนกับภาษาที่จะสอน
3. การสอนจำเป็นต้องฝึกฝนแบบสร้างของภาษาอย่างหนักหน่วงโดยใช้วิธีที่เรียกว่า " การฝึกโครงสร้าง " (Pattern Practice) นั่นคือ ครูเป็นผู้แก้ปัญหาให้เด็ก โดยการฝึกทักษะอันเป็นเรื่องของการสร้างสมและการกระทำจนกระทั่งเกิดเป็นนิสัย ใช้วิธีฝึกอย่างหนักหน่วงในเรื่องระบบเสียง คำ หรือแบบสร้างของภาษา
4. การเรียนจะต้องพยายามให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับการสื่อสารความหมายกันในชีวิตจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการสอนภาษาที่สอง คือ การศึกษาความแตกต่างและความคล้ายกันของโครงสร้างในสองภาษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนภาษาที่

สอง เพราะการเปรียบเทียบจะทำให้รู้ว่า ส่วนที่คล้ายคลึงกันนั้นจะช่วยให้การเรียนการสอนภาษา ดำเนินไปโดยสะดวกที่สุด คือ นักเรียนจะเข้าใจและใช้ได้ง่ายขึ้น

แจ๊ค ซี. ริชาร์ด (อ้างถึงใน ภาวินี ทรัพย์าคม, 2533) ได้แบ่งข้อบกพร่องของการสอน สองภาษาออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. ข้อบกพร่องในระบบภาษาระหว่างสองระบบภาษา ซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่เกิดจากการแทรกแซงระหว่างภาษา เนื่องจากไม่สามารถแยกภาษาแม่และภาษาที่เรียนออกจากกัน
2. ข้อบกพร่องในตัวภาษา ซึ่งเกิดจากความยากในตัวภาษา ทำให้เกิดการสับสนผิด หรือนำไปใช้อย่างไม่สมบูรณ์
3. ข้อบกพร่องจากการพัฒนาภาษา ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะทั่วไปของการเรียนรู้ ภาษาและความสามารถของผู้เรียนที่จุดใดจุดหนึ่ง แสดงให้เห็นความพยายามของผู้เรียนในการ ตั้งสมมติฐานต่างๆเกี่ยวกับภาษาที่กำลังเรียนตามประสบการณ์ที่มีอยู่

แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดสองภาษา

นักเรียนที่พูดภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทยนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอน ภาษาไทยเป็นอย่างมาก จึงได้มีนักการศึกษาหลายท่านแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อวิธี การสอนภาษาไทยให้แก่เรียนที่พูดสองภาษาดังต่อไปนี้

จำนวน คล่องการเขียน (2517) ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนนักเรียนที่พูดภาษา ถิ่น โดยใช้วิธีการสอนตามหลักภาษาศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. การสอนควรมุ่งฝึกให้เกิดทักษะในการฟังและพูดเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องสามารถใช้ระบบการเรียนของทั้งสองภาษาได้
2. ภาษาแต่ละภาษามีระบบเสียง ระบบคำ และระบบไวยากรณ์ต่างกัน หนังสือที่ใช้ เรียนควรมีเนื้อหาที่ได้มาจากการเปรียบเทียบภาษาที่เรียนกับภาษาของผู้เรียนเพื่อมิให้สิ้นเปลือง เวลาในการฝึกฝน
3. การสอนภาษาวิธีนี้ ครูสามารถใช้ภาษาของผู้เรียนเข้าช่วยในการอธิบายหรือ ทำความเข้าใจเรื่องเสียงและโครงสร้างของประโยคได้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเร็วขึ้น เวลาที่เหลือ ส่วนใหญ่จะได้ฝึกได้เต็มที่
4. การสอนภาษาวิธีนี้ ควรประวิงการสอนอ่านและเขียนไว้ ต่อเมื่อครูได้สอนและฝึก โครงสร้างต่างๆด้วยปากเปล่าจนกระทั่งใช้ภาษาได้ดีหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติแล้วจึงสอนลักษณะ

การอ่านและเขียนต่อไป

ยุพิน พิพิธกุล (2517) ได้ให้แนวทางการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนเริ่มเรียนที่มีปัญหาทางภาษา สรุปได้ดังนี้

1. สอนสิ่งที่จะสอนด้วยคำพูดก่อนการสอนเขียน ใช้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวันให้เด็กได้คุ้นเคยเสียก่อน เพราะขั้นแรกในการสอนภาษา ส่วนที่ฝึกคือ หู และ ลิ้น เท่านั้น

2. ใช้การเปรียบเทียบภาษาถิ่นกับภาษากลาง จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเห็นข้อแตกต่างอย่างชัดเจน การสอนให้นักเรียนพูดจนคล่องปากจะช่วยให้นักเรียนเขียนผิดน้อยลง

3. การฝึกพูดคำศัพท์ควรจะฝึกเป็นรูปประโยค ไม่ใช่ฝึกเป็นคำๆ เมื่อต้องการเน้นคำใด ก็ฝึกประโยคนั้นซ้ำๆจนนักเรียนเข้าใจความหมาย การฝึกครั้งแรกนั้นอาจจะเทียบเสียงเหมือนกันหรือต่างกัน แล้วฝึกกลุ่มคำ ขยายความ สร้างประโยค

4. การเรียนต้องพยายามให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับการสื่อความหมายในชีวิตจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งอาจใช้บทสนทนาสั้นๆจากหลักที่ว่า “ ภาษาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีผู้พูดได้ตอบ ” ครูจึงควรให้มีการฝึกพูดให้มาก

5. การสอนควรใช้วิธีเรียนปนเล่น ควรมีเพลง เกม และรูปประกอบ

แนวการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษามลายู

ระบบเสียงของภาษามลายู ซึ่งเป็นภาษาที่นักเรียนในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่พูดในชีวิตประจำวัน หรือเป็นภาษาแม่ ก็มีความแตกต่างจากระบบเสียงในภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่สอง กรมฝึกหัดครู (2507) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. ระดับเสียงภาษามลายู อยู่ในระดับกลางและต่ำ ไม่อยู่ในระดับสูง ชาวมลายูที่พูดภาษาไทยได้พอควร มักพูดคำเสียงสูงคลาดเคลื่อน เช่น เสือ เป็น เรือ อัน เป็น ชัน เขา เป็น เคา ข้าว เป็น ข่าว ผอม เป็น ฟ่อม ฯลฯ

2. ในภาษามลายูไม่มีเสียงควบกล้ำที่แท้ เพียงออกเสียงทั้งสองให้ประชิดกันคงได้เสียงของพยางค์ทั้งสองนั้นอยู่

3. คำภาษามลายูส่วนใหญ่เป็นคำ 2-3 พยางค์ และที่มากพยางค์กว่านี้ก็มีเมื่อต่อเติมเข้าอีก จำนวนพยางค์ก็มากขึ้น คำภาษามลายูจึงประกอบด้วยพยางค์ครึ่งเสียง (Indeterminate Sound) กับพยางค์เต็มเสียง ช่วงเวลาในออกเสียงแต่ละพยางค์สั้นและเสียงเบา เวลาพูดรู้สึกว่องไวและพยางค์มักขาดหาย ทำให้คำที่พูดออกเป็นเสมือนคำใหม่ เพราะจำนวนพยางค์ไม่เท่าเดิม

4. ในภาษามลายูสระเสียงเดียวมีน้อย

ก. เสียงสระเดี่ยว ได้แก่ เสียง เออะ, อะ - อา, อี - อี้, เอะ - เอ (แอะ - แอ), อุ - อู, โอะ - โอ (เออะ - ออ) ในวงเล็บเป็นเสียงรองหรือเสียงเพี้ยนไม่มีเสียงสระ อี - อือ

ข. สระเสียงควบ คือการออกเสียงสระเดี่ยว 2 เสียง หรือ 3 เสียงด้วยกันแต่เสียงสระเหล่านั้นมิได้กลมกลืนเข้ากันสนิทเพียงแต่ออกเสียงสระแต่ละเสียงเรียงลำดับกันไปอย่างประชิด แต่มิให้กระแสเสียงขาดลงโดยการเปลี่ยนท่าหรือตำแหน่งประกอบเสียงโดยเร็วต่อเนื่องกัน แต่ยังฟังแยกออกได้เป็นเสียงสระแต่ละเสียงอยู่

ค. เสียงสระที่มีตัวสะกดเป็นเสียงในแม่ กบ กค กน กม กก เกย เสียงสระจะเป็นเสียงสั้น (จะมีเสียงยาวบ้างบางคำแต่น้อย) นอกจากนี้ แม้มีพยัญชนะบางตัวสะกด แต่ยังไม่เน้นเสียงในมาตราแม่ ก - กา อยู่ เช่น บุกรุก จะออกเสียงเป็นบุรุ เป็นต้น

สำหรับวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้นได้มีผู้เสนอแนะและกล่าวไว้ดังนี้

กานดา ณ กลาง (2515) ได้เสนอวิธีสอนเพื่อตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาอันได้แก่

1. วิธีไวยากรณ์ - แปล (Grammar - Translation Method)
2. วิธีตรง (Direct Method)
3. วิธีอ่าน (Reading Method)
4. วิธีฟัง - พูด (Audio - Lingual Method)

อังกาบ ผลากรกุล (2510) ได้กล่าวไว้ในหนังสือวิธีพิเศษในการสอนภาษาไทยถึงวิธีการสอนภาษาที่สองที่นิยมใช้ และเป็นที่ยุ้จักแพร่หลายมีอยู่ 3 วิธี คือ

1. วิธีแปล - ไวยากรณ์
2. วิธีประสบการณ์ตรง
3. วิธีภาษาศาสตร์

สกล นิลวรรณ (2506) ได้เสนอแนะกิจกรรมและคำแนะนำในการสอนภาษาที่สองดังนี้

1. จัดให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียน
2. ครูพร้อมที่จะสนทนาหรือเฝ้าให้เด็กสนทนา
3. ครูจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย สิ่งแวดล้อม สถานการณ์
4. ครูมีเป้าหมายในการสอน ซึ่งบรรลุถึงได้ไม่สูงมากเกินไป

5. ครูจัดประสบการณ์เกี่ยวกับภาษาเป็นขั้นๆ เริ่มด้วย ฟัง พูด สนทนา อ่านและเขียน เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาโดยอิสระ

6. ครูต้องสนใจเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อหาทางปรับปรุงข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

7. จัดให้มีการฝึกหัดการใช้ภาษาบ่อยๆ

8. จัดให้นักเรียนมีกิจกรรมร่วมกับเพื่อนนักเรียน ครู หรือกลุ่มชนอื่นๆ เพื่อให้เกิดความพอใจในการใช้ภาษาไทยและมีสถานการณ์ที่ต้องใช้ภาษาไทยอยู่เสมอให้เกิดความเคยชินในการใช้ภาษาไทย

กิจกรรมที่ควรจัดในการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ได้แก่

1. ร่วมการสนทนา เช่น การสัมภาษณ์บุคคล และการแนะนำบุคคล

2. ร่วมการประชุม

3. รายงานด้วยปากเปล่า เช่น รายงานเรื่องของตนเอง รายงานเรื่องการบ้านที่ครูแนะนำให้ทำ

4. เล่านิทานเรื่องที่เคยได้ฟังมา หรือภาพยนตร์ที่เคยได้ดูมา

5. อธิบายเรื่องต่างๆ จากรูปภาพ อุปกรณ์การสอน

6. อ่านและเขียนประกาศกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เขียนข่าวหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน เขียนหนังสือติดต่อหรือจดหมาย

7. ร้องเพลงไทย

8. เล่นเกมต่างๆ ที่ใช้ภาษาไทยในการเล่น

9. อ่านหนังสือพิมพ์ บ้ายประกาศ ภาพโฆษณาที่ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับความสามารถเข้าใจภาษาของตนได้

10. ใช้สิ่งพิมพ์ในวิชาเรียน วิชาอื่นๆ ที่ใช้ภาษาไทย

11. สนทนากับเพื่อนเล่นโดยใช้ภาษาไทย

กิจกรรมเหล่านี้ ครูต้องเป็นบุคคลสำคัญที่คอยแนะนำชี้แจง ชักถามให้เด็กได้ร่วมแสดงและใช้ภาษาไทยอยู่เสมอ ครูต้องมีทัศนคติที่ดีในการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มีบุคลิกลักษณะที่ชวนให้สนทนาได้ถาม มีอารมณ์เยือกเย็นแจ่มใสเสมอ

การเลือกวิธีสอนและกิจกรรมมาใช้เป็นสิ่งสำคัญมาก ครูจะต้องรู้จักใช้วิจารณญาณในการเลือกเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนของตน ครูทั้งหลายควรได้ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ แบบเรียน และสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปอย่างละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน เพื่อเป็นการเตรียมก่อน

จะลงมือใช้วิธีสอนที่ได้เลือกแล้ว จึงจะช่วยให้อวิธีสอนบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้น ครูพึงตระหนักว่า จะนำวิธีการสอนหรือกิจกรรมวิธีใดวิธีหนึ่งมาใช้กับนักเรียนในทุกๆสภาพไม่ได้ แต่วิธีสอนที่ดีที่สุด ย่อมจะได้ผลดีที่สุดเมื่อได้ใช้กับนักเรียนในสภาพที่เหมาะสมกับวิธีนั้นที่สุด

การปฏิบัติงานของครูภาษาไทยดีเด่น

การปฏิบัติงานของครู นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นงานหลักแล้ว ครูยังต้องปฏิบัติงานอื่นๆควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกด้วย ซึ่งงานอื่นๆที่ครูจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบภายในโรงเรียนก็ประกอบด้วย งานกิจการนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ และงานพัฒนา ซึ่งงานเหล่านี้ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

งานกิจการนักเรียน

งานด้านกิจการนักเรียนเป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี มีความปรกตีสฐ ตลอดไปจนถึงการมุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยในตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะของนักเรียนแต่ละคน

Isaksen (อ้างถึงใน สิริเพ็ญ เอมละออง, 2531) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของงานกิจการนักเรียนว่า เป็นงานที่ประกอบไปด้วยบริการ กิจการ และกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนนั้น ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างมากตลอดเวลาที่นักเรียนใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน และงานที่โรงเรียนจำเป็นต้องจัดให้มีขึ้นโดยบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติคือ

1. บริการด้านสุขภาพ
2. การดำเนินการด้านทะเบียน และทะเบียนนักเรียน
3. บริการสอนซ่อมเสริม
4. บริการด้านการปรับตัว
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
6. บริการแนะแนว

Campbell และคณะ (อ้างถึงใน สิริเพ็ญ เอมละออง, 2531) ให้ความหมายงานกิจการนักเรียนว่า เป็นงานบริการต่างๆที่จัดขึ้นเพื่อเสริมการสอนในชั้นเรียนปกติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น มีขอบข่ายงานดังนี้

1. งานสำรวจและทำบัญชีหรือทะเบียนนักเรียน
2. บริการด้านต่างๆสำหรับนักเรียน ได้แก่
 - 2.1 การศึกษานักเรียน
 - 2.2 บริการแนะแนวและเป็นพี่ปรึกษา
 - 2.3 บริการทดสอบ
 - 2.4 บริการเยี่ยมบ้าน
 - 2.5 บริการการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาการพูดและการได้ยิน
 - 2.6 บริการด้านการแพทย์ และพยาบาล
 - 2.7 บริการการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางกาย ทางอารมณ์ ทางสติปัญญา และเด็กปัญญาเลิศ

สติปัญญา และเด็กปัญญาเลิศ

3. งานดูแลพฤติกรรม ความประพฤติของนักเรียน

พนัส หันนาคินท์ (2524) สรุปงานกิจการนักเรียนเป็น 4 อย่าง คือ การจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดบริการแนะแนว การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน และบริการอื่นๆที่จัดให้แก่ นักเรียน

กัญญา สาร (2529) กล่าวว่างานกิจการนักเรียน คืองานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อช่วยให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนทุกคนได้มีโอกาสเล่าเรียนอย่างเสมอภาคและยุติธรรม ช่วยให้เด็กมีความรอบรู้และฉลาดมีไหวพริบ รู้จักแก้ปัญหาต่างๆของตนเอง รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพสังคม ให้รู้จักใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต

จากลักษณะของงานกิจการนักเรียนดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการสอนในชั้นปกติ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนของนักเรียนทุกคนให้ก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จ และมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดีอันจะมีผลไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถหรือความถนัดเฉพาะตนของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตัวนักเรียนเอง ทั้งขณะที่เรียนในโรงเรียนและเมื่อจบการศึกษาไปประกอบอาชีพการงาน

โดยสรุปแล้ว งานกิจการนักเรียน มีความมุ่งหมายที่จะให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนในเรื่องต่อไปนี้

1. ช่วยให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง เข้าใจตนเอง ในด้านความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ความสามารถ
2. ช่วยให้ครูรู้จักเด็กแต่ละรายได้ดีขึ้น และสามารถส่งเสริมความสนใจ ความถนัด ความสามารถของแต่ละคนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. ช่วยให้เด็กได้เพิ่มพูนประสบการณ์และทักษะ
4. ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ และพัฒนาการของเด็กได้เต็มที่
5. ช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในงานของตน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความสุข
6. ส่งเสริมสัมพันธภาพ ศีลธรรมจรรยาในการอยู่และทำงานร่วมกันในโรงเรียน
7. ส่งเสริมการปกครองตนเองตามแนวทางประชาธิปไตยอันพึงปรารถนา
8. ช่วยให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน และได้รับประโยชน์สูงสุดอย่างเท่าเทียมกัน

สรุปแล้วงานกิจการนักเรียนหรือการบริหารสำคัญ 3 ด้าน คือ

1. การปกครองและการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามอำนาจหน้าที่ของครูและผู้บริหาร ประกอบด้วย
 - 1.1 การสำมะโนนักเรียน
 - 1.2 การรับนักเรียน
 - 1.3 การแบ่งกลุ่ม
 - 1.4 การประเมินผลและการเลื่อนชั้น
 - 1.5 การรายงานผลการเรียนและพัฒนาการของนักเรียน
 - 1.6 การจัดทำระเบียบนักเรียน
 - 1.7 ระเบียบวินัย การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน
2. บริการและสวัสดิการด้านต่างๆ ประกอบด้วย
 - 2.1 บริการแนะแนว
 - 2.2 บริการทางวิชาการ
 - 2.3 บริการรับส่งนักเรียน
 - 2.4 บริการสุขภาพอนามัย

- 2.5 บริการอาหารกลางวัน
 - 2.6 บริการสันตนาการ พักผ่อนหย่อนใจ
 - 2.7 บริการด้านความปลอดภัย
 - 2.8 บริการด้านอื่นๆตามความจำเป็น
3. กิจกรรมนักเรียน (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ , 2531)

งานแนะแนว

บริการแนะแนว เป็นงานสำคัญที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนให้ตระหนักในศักยภาพของตนเองอย่างถ่องแท้

ความรับผิดชอบของครูแนะแนวที่มีต่อนักเรียน ได้แก่

1. แสดงให้เห็นว่ามีความยอมรับนับถือในคุณค่าและศักดิ์ศรีของนักเรียนทุกคนตามสิทธิมนุษยชน
2. คอยดูแลให้ความช่วยเหลือในการวางแผนพัฒนาการเรียน การอาชีพ การสังคม และชีวิตส่วนตัวของนักเรียน
3. ช่วยให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง เข้าใจตนเอง และมองเห็นแนวทางชีวิตของตนเอง โดยช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับสภาพของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต
4. ช่วยพัฒนาสุขนิสัย ทักษะและค่านิยมในทางที่ถูกให้แก่ นักเรียน
5. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมทั้งทางส่วนตัวและทางสังคม
6. มีส่วนร่วมในการวางแผนและออกแบบการวิจัยเพื่อนำผลมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษา
7. ช่วยให้นักเรียนตื่นตัวเกี่ยวกับโลกของการทำงานต่างๆ และให้รู้จักแสวงหาผลประโยชน์จากแหล่งความรู้ในโรงเรียนและในชุมชน
8. ช่วยให้นักเรียนได้มาซึ่งความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับการงานอาชีพต่างๆ โดยให้มีโอกาสได้รู้เห็น ได้ฝึกทักษะ ตลอดจนมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการงานอาชีพเหล่านั้น

9. สนับสนุนให้นักเรียนวางแผนกิจกรรมและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในตนเองอีกด้วย

10. ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงผลดีของการแนะแนว ซึ่งการที่จะเกิดขึ้นได้ย่อมขึ้นอยู่กับ การติดต่อสื่อสารที่มีลักษณะยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

11. ช่วยส่งนักเรียนไปขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เหมาะสม ในกรณีนี้ผู้แนะแนวมีความสามารถอยู่ในขีดจำกัด

12. ช่วยให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับโรงเรียน และช่วยประเมินความก้าวหน้าในการเรียนด้วย

13. ช่วยนักเรียนให้เข้าใจจุดด้อยจุดเด่น ความสนใจ คุณค่า ศักยภาพและข้อจำกัด ของตนเอง (Gorton อ้างถึงใน กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ , 2531)

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531) ได้กล่าวถึงหน้าที่หลักของครูแนะแนวในโรงเรียนระดับประถมศึกษาไว้ ดังนี้

1. ดูแลแนะแนวทางให้นักเรียนได้รับความสะดวกสบายในการที่ต้องจากบ้านมาเข้าเรียนในโรงเรียน และช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและมั่นใจในความสามารถของตนเอง

2. เป็นที่ปรึกษาของกลุ่มหรือคณะนักเรียน โดยมีมุ่งหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความเข้าใจและมั่นใจในตนเอง โดยการจัดโอกาสให้ได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนอยู่เสมอ

3. ปรึกษานักเรียนเกี่ยวกับครู และสมาชิกอื่นๆ ที่ร่วมงานในโรงเรียน ตลอดจนบิดามารดาของนักเรียนเกี่ยวกับพัฒนาการ และความต้องการที่จำเป็นของเด็ก นอกจากนี้ครูที่ปรึกษาของเด็กชั้นประถมศึกษาจะต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยพิจารณาส่งนักเรียนไปขอคำปรึกษาและแนะแนวทางจากวิทยากรภายนอกโรงเรียนและตามบ้านอีกด้วย

4. ประเมินตนเอง และประเมินประสิทธิผลของงานที่ทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาต่างๆและเพื่อพัฒนางานให้ก้าวหน้าต่อไป

บทบาทของครูผู้สอนต่อบริการแนะแนว

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อบริการแนะแนวของโรงเรียน เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนและมีความเข้าใจ รู้จักนักเรียนที่ตนสอนเป็นอย่างดี ดังนั้น ครูจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายแนะแนวได้เป็นอย่างดี ซึ่งบทบาทของครูที่มีต่อบริการแนะแนวมีดังนี้

1. ให้ความร่วมมือแก่ทางโรงเรียนในอันที่จะสนับสนุน ส่งเสริมนโยบายในการจัดดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียน

2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และในการปรับตัวของนักเรียนให้เข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อมตัวเขาได้เป็นอย่างดี

3. ยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และยอมรับว่านักเรียนแต่ละคนย่อมมีคุณค่าในตัวเขาเองตามลักษณะของเขา รวมทั้งช่วยให้เขามีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสามารถและข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเรียนของเขา

4. ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของวิชาที่เรียน แต่ละวิชาที่จะมีต่องานอาชีพหรือวิชาชีพในอนาคตข้างหน้าของเขา

5. ให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายแนะแนวด้านการรวบรวมข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนที่ตนทำหน้าที่รับผิดชอบที่บ้านที่กหรือกรอกข้อความลงในแบบฟอร์มตามที่ฝ่ายแนะแนวส่งมา ขอความร่วมมือ

6. ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในคุณสมบัติของบริการแนะแนวที่มีต่อนักเรียนและการใช้ประโยชน์จากบริการแนะแนว

7. ติดต่อกับทางบ้านของนักเรียน ในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องขอความร่วมมือและร่วมกันพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน

การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา

บริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา ควรจัดให้ครบทั้ง 5 บริการที่จำเป็นของการแนะแนว คือ (กรมวิชาการ , 2535)

1. บริการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service)

2. บริการสนเทศ (Information Service)

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service)

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service)

5. บริการติดตามผล (Follow - up Service)

สำหรับบริการต่างๆในการแนะแนวที่โรงเรียนประถมศึกษาควรปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

1. บริการสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคล เป็นบริการที่สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคน เพื่อต้องการทราบรายละเอียดต่างๆ เช่น ประวัติส่วนตัว พื้นเพ

เดิม อุปนิสัยใจคอ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา ความสนใจ ความสามารถ ความถนัดตามธรรมชาติ ความเป็นอยู่ทางบ้าน อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องในการให้การแนะแนวได้รู้จักนักเรียนแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนนั้น สามารถกระทำได้หลายวิธี นับตั้งแต่การสังเกต การสัมภาษณ์ การเขียนเรียงความ การเขียนอัตชีวประวัติ การใช้แบบสอบถาม การใช้แบบทดสอบ การเยี่ยมบ้าน การทำสังคมมิติ เป็นต้น

2. บริการสนเทศ เป็นบริการที่ให้ความรู้หรือข่าวสารต่างๆแก่นักเรียน ได้แก่ ข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษา ข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพ และข่าวสารเกี่ยวกับสังคม โรงเรียนควรจะหาวิธีให้ข่าวสาร ความรู้หรือข้อเท็จจริงต่างๆแก่นักเรียน อาจเป็นข่าวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใกล้ๆตัวนักเรียน เช่น ภาพข่าวในโรงเรียน ข่าวสังคมภายนอก ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งวิธีการให้ความรู้หรือให้ข่าวสารแก่นักเรียนกระทำได้หลายวิธี ในรูปของการจัดปฐมนิเทศ ปัจฉิมนิเทศ จัดป้ายสนเทศ จัดเชิญวิทยากรมาบรรยาย จัดอภิปราย จัดนิทรรศการ จัดทัศนศึกษา จัดฉายภาพยนตร์ จัดฉายภาพนิ่ง ฯลฯ

3. บริการให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาหรือมีความคับข้องใจ ให้สามารถตัดสินใจได้ และปรับตัวได้ดีขึ้น บริการนี้ถือว่าเป็นหัวใจของการบริการแนะแนว กล่าวคือ ครูแนะแนวหรือครูประจำชั้นจะต้องพบกับนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม แล้วแต่ความเหมาะสม เพื่อช่วยเหลือในด้านปัญหาส่วนตัว และปัญหาทางการเรียน

4. บริการจัดวางตัวบุคคล เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์หรือความช่วยเหลือที่เหมาะสมทั้งในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และการปรับตัวในสังคม บริการนี้จะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับตัวนักเรียน บริการที่โรงเรียนควรจัด ได้แก่ จัดหางานให้ทำ จัดหาทุนการศึกษา และจัดหาทุนอาหารกลางวันให้แก่นักเรียน เป็นต้น

5. บริการติดตามผล เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อติดตามผลและให้การช่วยเหลือเพิ่มเติมแก่นักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือจากการแนะแนวไปแล้ว ว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร นักเรียนช่วยตัวเองได้แค่ไหน ทั้งนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วไม่ว่าจะออกกลางคันหรือเรียนจบหลักสูตรหรือกำลังเรียนอยู่ และยังเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการประเมินผลของการดำเนินงานแนะแนวอีกด้วยว่า มีสิ่งใดบ้างควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งอาจทำได้ด้วยการสัมภาษณ์ หรือส่งแบบสอบถามติดตามผลนักเรียนแต่ละคน หรือสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องใกล้ชิด

งานธุรการ

งานธุรการ เป็นงานการบริการหน่วยงานต่างๆของโรงเรียนให้ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ส่วนในแง่ของการบริการแก่ฝ่ายการสอนและผ่านบริการนักเรียนนั้น ได้แก่ การทำทะเบียนนักเรียน สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน สมุดประจำชั้น ระเบียบและทะเบียนต่างๆ ซึ่งงานธุรการโรงเรียนเป็นงานสนับสนุนด้านการสอน และงานอื่นๆให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หนังสือ ทัศนาคินทร์ (2524) ได้กำหนดประเภทของงานธุรการโรงเรียนไว้ 9 อย่าง ดังนี้

1. งานเกี่ยวกับการสารบรรณ คือ การติดต่อทางจดหมาย หรือสื่อมวลชนอื่นๆ กับองค์กรอื่นๆ
 2. งานเกี่ยวกับการเงิน คือ การรับและเบิกจ่ายเงิน การจัดทำบัญชี การซื้อวัสดุภัณฑ์
 3. งานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณประจำปี
 4. งานเกี่ยวกับการควบคุมพัสดุและครุภัณฑ์
 5. งานเกี่ยวกับการทะเบียนของนักเรียน ตลอดจนการออกใบรับของต่างๆแก่นักเรียน งานเกี่ยวกับการจัดทำและรายงานกิจการต่างๆแก่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เช่น รายงานประจำเดือน การจัดทำสมุดหมายเหตุรายวัน เป็นต้น
 6. งานเกี่ยวกับการดูแลรักษาอาคารสถานที่
 7. งานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
 8. งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ในขณะที่เรียนอยู่ในโรงเรียน
 9. การควบคุมตัวบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวกับการสอน เช่น คนงาน ภารโรง
- สำหรับงานธุรการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะเป็นงานธุรการเกี่ยวกับเอกสาร หรืองานสารบรรณ ซึ่งมีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติดังนี้

1. แผนปฏิบัติงาน
2. ปฏิทินโรงเรียน
3. ทะเบียนการใช้ห้องเรียน ให้รู้จักห้องเรียนใด ใครใช้ทำอะไร ในวันและเวลาใด
4. รายการวิชาต่างๆที่เปิดสอนในโรงเรียน
5. ตารางสอนใหญ่แสดงวันเวลาสอบของแต่ละชั้นทั้งโรงเรียน ตารางสอนของครูแต่ละคน
6. รายการกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษประจำวันของนักเรียนและประจำสัปดาห์

7. แฟ้มบันทึกกิจกรรมต่างๆของนักเรียน หรือรายงานที่เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร
ต่างๆ
8. ทะเบียนผลการเรียน
9. สมุดจดเวลาเรียนประจำวัน
10. แฟ้มประวัติส่วนตัว ครอบครัว และการประกอบอาชีพเกี่ยวกับครู คนงาน ภารโรง
ของโรงเรียน (กิติมา ปรีดีดิกลก อ้างถึงใน อนุชา อนุสรราชกิจ, 2532)

งานพัฒนา

งานพัฒนา เป็นการทำงานเพื่อการพัฒนาโรงเรียนด้านต่างๆ เช่น การพัฒนา
สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทางวิชาการ และการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ดังนั้น งานพัฒนาจึงมี
ความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องกระทำ เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเปลี่ยน
ไปตลอดเวลา ทำให้จุดมุ่งหมายของการศึกษาเปลี่ยนไปด้วย ดังนั้น บทบาทของครูจึงต้องเปลี่ยน
ไป ครูมิใช่เป็นผู้สอนตามตำราเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อสภาพการณ์ที่
เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528) ดังนั้น การแสวงหาความรู้เป็นเรื่อง
จำเป็นอย่างยิ่งของคนที่มีอาชีพเป็นครู เพราะครูเป็นผู้ที่จะต้องให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนและ
นักเรียนซึ่งถือเป็นอนาคต เป็นความหวังของชาติ ดังนั้น การพัฒนาตนเองของครูจึงมีความจำเป็น
อย่างยิ่งต่อการพัฒนางานด้านอื่นๆ

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาครูไว้ ดังนี้

กัฟฟ์ (Gaff , 1975) กล่าวว่า การพัฒนาครู หมายถึง การพัฒนาความก้าวหน้าของ
แต่ละบุคคลในด้านความรู้ ทักษะ การรับรู้ และเทคนิคการสอนต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์
กับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้กำหนดความหมาย
ของการพัฒนาครูว่า หมายถึง การพัฒนาความรู้ วิชาชีพ เจตคติ และวิธีปฏิบัติงานในโรงเรียน
ของครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาครู คือ กระบวนการที่ครูเพิ่มพูนความรู้
ความสามารถ และทักษะ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

การพัฒนาตนเองของครูนั้น ทวีบุรณ์ หอมเย็น (2526) ได้กล่าวถึงประโยชน์ไว้ ดังนี้

1. ประโยชน์ที่มีต่อโรงเรียน คือ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ การประสานงานในโรงเรียน

สามารถยกระดับคุณภาพวิธีสอนของครูให้สอดคล้องกับหลักสูตร สร้างความพึงพอใจ และกำลังใจของครูได้สูงสุด และโรงเรียนสามารถบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนดไว้

2. ประโยชน์ที่มีต่อตัวบุคลากร คือ ทุกคนมีโอกาสยกระดับความรู้ ความสามารถของตนเอง มีความเข้าใจนโยบายและแผนงานของโรงเรียน ทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบ

การพัฒนาตนเองของครูนั้น ครูอาจพัฒนาหลายๆด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสื่อการสอน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งวิธีที่ครูสามารถใช้ในการพัฒนาตนเองมีหลายวิธี ดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. การอ่านหรือการแสวงหาด้วยวิธีอื่น เช่น การประชุมพิเศษ การฝึกอบรม การฟังอภิปราย และปาฐกถาทางการศึกษา

2. การศึกษาค้นคว้าทางด้านวิชาชีพและวิชาการ โดยการเขียนตำรา ทดลองและวิจัย

3. การไปสังเกตการสอน หรือการทำงานในโรงเรียนอื่น

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน หรือมีบทบาททางวิชาการ

5. การลาศึกษาต่อเพิ่มเติม

ถวัลย์ มาศจรัส (2528) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาตนเองของครู สรุปได้ดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุม จะได้รับและเสนอความคิดใหม่ๆ

2. การสัมมนา ทำให้มีโอกาสในการระดมความคิด

3. การฝึกอบรม

4. การฟังอภิปราย และปาฐกถาทางการศึกษา

5. การอ่านหนังสือทางการศึกษา

6. การฟังข่าวสารทางการศึกษา

7. การไปทัศนศึกษาและดูงาน

8. การไปดูนิทรรศการทางวิชาการ

การเป็นครูที่ดีนั้น สิ่งที่สำคัญที่ครูจะต้องกระทำคือ การพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันต่อสภาพและความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาตนเองของครู อาจจะทำได้หลายวิธี ทั้งจากการพัฒนาด้วยตนเอง เช่น อ่านหนังสือหรือวารสารต่างๆ ศึกษาต่อ ฟังหรือเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ หรือเป็นการพัฒนาโดยหน่วยงานเป็นฝ่ายจัดบริการ เช่น การส่งเข้ารับการอบรมทาง

วิชาการ การพาไปสังเกตการสอนในโรงเรียนอื่น การจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตาม สิ่งที่คุณได้ก็คือ การพัฒนาตัวคุณเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งความรู้ และความสามารถในหน้าที่ครู และความรู้ความสามารถอื่นๆทั้งการพัฒนาโรงเรียน เช่น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การพัฒนาทางวิชาการ เพื่อให้งานเหล่านั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็น การเพิ่มประสิทธิภาพของคุณด้วยนั่นเอง

คุณลักษณะของครูดีเด่น

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศชาติ โดยเฉพาะครูประถมศึกษา นั้นเป็นตัวจักรสำคัญในการปูพื้นฐานด้านการศึกษาของชาติ ทำหน้าที่สอนผู้ที่อยู่ในวัยเรียนกลุ่มใหญ่ที่สุด และการศึกษาในระดับประถมศึกษานี้มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์เป็นอันมาก หากครูประถมศึกษาทุกคนเป็นครูที่ดี มีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในทุกๆด้าน ก็จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา

ภิญโญ สาร (2529) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีไว้ว่า การเป็นครูที่ดีนั้น ครูต้องมีความเข้าใจ และรู้จักทั้งตัวเองและผู้อื่น ครูต้องรู้จักประมาณกำลัง ความสามารถของตนเอง ซึ่งทุกคนล้วนมีความจำกัดด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครในโลกที่จะรู้ทั่ว รู้แจ้ง และทำได้ไปทุกสิ่งทุกอย่าง ดังนั้น ครูที่ดีจะต้องรู้จักใช้แหล่งความรู้ และผู้ที่มีความสามารถเฉพาะให้เกิดประโยชน์ต่อการสอนของตน

จวีรัตน์ สาครินทร์ (2529) ได้กล่าวถึงครูที่มีคุณภาพไว้ว่า เป็นครูที่มีความรู้ สอนดี คิดเป็น ทำเป็น มีความสนใจต่อชุมชนในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนด้านวิชาการ การเรียนการสอนก็จะดำเนินไปเพื่อพัฒนาบุคคลในชุมชนนั้นๆ

เจลิยว บุรีภักดี และคณะ (2520) กิบสัน และ ฮันท์ (Gibson and Hunt , 1965) และฮิกเนท (Hignet , 1951) ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูที่ดีนั้นควรมีความรู้ดี สอนดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ซึ่ง สมิธ (Smith , 1961) ก็ได้กล่าวว่า ลักษณะของครูดีเด่น จะต้องมีความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบในการทำงาน และสมิธยังได้กล่าวถึงลักษณะของครูดีเด่นว่า ต้องเด่นในทุกอย่างจาก 29 ลักษณะต่อไปนี้

1. ครูดีเด่นจะต้องรู้จักเลือกให้จุดประสงค์ในการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก โรงเรียนจนถึงระดับชาติ

2. ครูดีเด่นจะต้องรู้จักการแนะแนวให้นักเรียน ช่วยให้เขารู้จักตนเองและให้เขาได้ใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่
3. ครูดีเด่นจะต้องมีการวางแผนการทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของนักเรียนและห้องเรียน
4. ครูดีเด่นจะต้องรู้จักการบริหารและการจัดหลักสูตรให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยยึดพัฒนาการของนักเรียน ซึ่งเป็นไปเพื่ออนาคตของนักเรียนเอง
5. ครูดีเด่นต้องรู้จักเลือกวัสดุต่างๆ ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอน และรู้จักวิธีใช้วัสดุนั้น เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ
6. ครูดีเด่นต้องรู้จักใช้อุปกรณ์ช่วยสอน และเทคนิคการสอนใหม่ๆ ช่วยในการสอน ซึ่งได้มาจากชุมชน สื่อมวลชน การสาธิต การจัดนิทรรศการ เป็นต้น
7. ครูดีเด่นต้องรู้จักใช้เทคนิคการสอนหลายๆ แบบช่วยในการสอน นอกเหนือจากในห้องเรียน เช่น การทัศนศึกษา ทั้งนี้ต้องให้เหมาะสมกับกาลเทศะ
8. ครูดีเด่นต้องระลึกเสมอว่า บรรยากาศในห้องเรียนนั้นมีส่วนช่วยในการสอนมาก ดังนั้น จึงต้องจัดบรรยากาศในห้องเรียน และการควบคุมชั้นให้ดี
9. ครูดีเด่นต้องประเมินผลการศึกษาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วยวิธีการต่างๆ
10. ครูดีเด่นต้องรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น และปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
11. ครูดีเด่นต้องรู้จักให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งถือเป็นความร่วมมือส่วนหนึ่งของบ้านและโรงเรียน
12. ครูดีเด่นต้องมีวิธีที่จะอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างแจ่มชัด
13. ครูดีเด่นจะต้องรู้จักเสนอปัญหาที่น่าสนใจให้นักเรียนเสนอ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย
14. ครูดีเด่นต้องเก็บระเบียบสะสมของนักเรียนไว้ เพื่อให้ประโยชน์ในการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน
15. ครูดีเด่นต้องรู้จักวิธีกระตุ้นให้นักเรียนไปถึงเป้าหมาย
16. ครูดีเด่นต้องมีความกระตือรือร้นในการวางแผนการสอนของตน โดยเฉพาะการร่วมมือกับผู้อื่น
17. ครูดีเด่นต้องมีบุคลิกภาพดี และแต่งกายเหมาะสม รวมทั้งมีเสียงดังฟังชัด
18. ครูดีเด่นต้องรู้จักวางมาตรฐานในการทำงานให้นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือทั้งชั้น

19. ครูดีเด่นต้องเป็นผู้มีจริยธรรมสูง โดยเฉพาะกับนักเรียนและผู้ร่วมงาน
20. ครูดีเด่นต้องดำเนินการสอนโดยวิธีประชาธิปไตย เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นนักประชาธิปไตยไปด้วย
21. ครูดีเด่นต้องตรวจการบ้านนักเรียนสม่ำเสมอ และรู้จักให้การบ้านที่เหมาะสมและมีความหมายต่อการเรียนของนักเรียน
22. ครูดีเด่นต้องปรับปรุงวิธีการสอนของตนให้ดีขึ้น และรู้จักปรึกษากับเพื่อนครู
23. ครูดีเด่นต้องมีวิธีสอนซ่อมเสริมให้แก่ นักเรียนทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน
24. ครูดีเด่นต้องมีอารมณ์ขันไม่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่รวมไปถึงเวลาอยู่ในหมู่ผู้ร่วมงานด้วย
25. ครูดีเด่นต้องรู้จักนักเรียนในชั้นของตนเป็นรายบุคคล รู้ความสนใจ ความต้องการ โดยใช้วิธีการต่างๆ
26. ครูดีเด่นต้องรู้จักวิธีเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียนไปถึงชุมชน
27. ครูดีเด่นต้องรู้จักโรงเรียนและชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะแหล่งวิทยาคารต่างๆที่มีอยู่ในชุมชนนั้น
28. ครูดีเด่นต้องรู้จักการเข้าไปเป็นสมาชิกหรือมีส่วนร่วมในองค์การระดับท้องถิ่น
29. ครูดีเด่นต้องภูมิใจในอาชีพของตน และแสดงคุณธรรมของการเป็นครู กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ร่วมงานอยู่เสมอ

สุนทร อมรวิวัฒน์ (2529) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูดีเด่นว่า ต้องมีความเป็นมนุษย์ คือ พัฒนาตนเองทั้งกายและจิตใจ มีความพอดี เป็นผู้ให้ เป็นผู้นำทางวิญญูญาณ เป็นแบบอย่างที่ดี มีศาสตร์และศิลป์ในการสอน และเป็นผู้ที่พัฒนาชีวิต ความคิดและจิตใจที่เป็นไทยแท้ๆ แก่เด็กไทย อารมณ์คุณค่าอันสูงส่งของความเป็นไทย

เกณฑ์การตัดสินครูประถมศึกษาดีเด่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีการจัดประกวดครูประถมศึกษาดีเด่นขึ้น ซึ่งคัดเลือกมาจังหวัดละ 1 คน โดยยึดเกณฑ์การตัดสินครูประถมศึกษาดีเด่นจากงานวิจัยของจารึก นนทวาสี (2524) ซึ่งสรุปได้ 6 หมวด คือ

หมวดที่ 1 ด้านการสอน ซึ่งครูดีเด่นต้องตั้งใจสอน มีการเตรียมการสอนล่วงหน้า มีการค้นคว้าเพิ่มเติม และปรับปรุงการสอนของตนเสมอ

หมวดที่ 2 ด้านวิชาการ ครูดีเด่นต้องมีความเข้าใจ และปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นอย่างดี รู้จักปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและสถานการณ์ปัจจุบัน

หมวดที่ 3 ด้านกิจการนักเรียน ครูดีเด่นควรจะเข้าใจวิธีการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยให้นักเรียน ตัดสินความดีของนักเรียนด้วยเหตุผล รวมทั้งต้องมีการตรวจสอบภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

หมวดที่ 4 ด้านความสัมพันธ์และการบริการ ครูดีเด่นต้องสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี โดยเฉพาะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน รวมทั้งต้องรู้จักและเข้าใจเด็กดี

หมวดที่ 5 ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวครู ครูดีเด่นจะต้องมีความรักและศรัทธาในอาชีพครูเป็นอันดับแรก นอกจากนี้จะต้องมีศีลธรรม มีความประพฤติดีงามด้วย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และพยายามสร้างตนให้เป็นปูชนียบุคคลในสังคม

หมวดที่ 6 ด้านธุรการและการพัฒนา ครูดีเด่นจะต้องรู้จักแบบแผนในการปฏิบัติงาน และรู้จักจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเหมาะสมกับการเรียน การพัฒนาของของนักเรียน

การคัดเลือกครูภาษาไทยดีเด่นของคุรุสภา

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้มีการคัดเลือกครูภาษาไทย เพื่อเป็นครูดีเด่นในระดับประถมศึกษาของแต่ละจังหวัด ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือกครูภาษาไทยดีเด่นไว้ ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งผู้ได้รับการคัดเลือกจะต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นดังนี้
 - 1.1 เป็นครูหรืออาจารย์ที่สอนภาษาไทยในสถาบันการศึกษาของรัฐหรือเอกชน
 - 1.2 สอนภาษาไทยตามหลักสูตรที่กำหนดอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี
 - 1.3 มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่นได้
 - 1.4 เป็นผู้มีความประพฤติดี ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัย หรือเคยต้องโทษอาญา
 - 1.5 สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่และอุดมการณ์แห่งวิชาชีพจนได้ผลงานดี ถือเป็นตัวอย่างได้
 - 1.6 ไม่เคยได้รับการยกย่องเป็นครูภาษาไทยดีเด่นตามโครงการนี้มาก่อน
2. หลักเกณฑ์เฉพาะ ต้องเป็นผู้ที่สอนภาษาไทยต่อเนื่องกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี และสอนอย่างมีประสิทธิภาพ บังเกิดผลดีแก่ศิษย์ และเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและ

พัฒนาการสอนภาษาไทย คือ

2.1 ผลจากการปฏิบัติงาน ค้นคว้า และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อการสอน

2.2 ผลจากการสอน ทำให้ศิษย์มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดีเยี่ยม

2.3 มีประวัติการทำงานอย่างดีเยี่ยมเป็นที่ประจักษ์ สามารถยึดถือเป็นแบบอย่างได้

2.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.5 มีความเสียสละอย่างสูง

(กระทรวงศึกษาธิการ , 2537)

สรุปได้ว่า การที่ครูจะพัฒนาตนเองให้เป็นครูดีเด่นได้นั้น ครูจะต้องคำนึงเสมอว่า ครูไม่ได้สอนเฉพาะวิชาการเท่านั้น แต่ครูจะต้องให้นักเรียนทำงานเป็นด้วย ต้องพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น จัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อจะให้มีส่วนช่วยพัฒนาชุมชน นอกจากนั้น ครูจะต้องมีจริยธรรมสูง มีความศรัทธาในอาชีพ รู้จักพัฒนาปรับปรุงตนเองทั้งด้านวิชาความรู้ และด้านความประพฤติ เพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตแก่เยาวชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

รัตนา ศิริพานิช (ชั่งถึงใน ชิดชนก เชียงเขาว์ และคณะ, 2533) ได้วิจัยเรื่อง “ ความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของเด็กเริ่มเรียนที่ไม่พูดภาษากลาง ” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนแรกเข้าในจังหวัดปัตตานีประมาณ 200 คน พบว่า นักเรียนแรกเข้าเรียนที่พูดภาษามลายูที่บ้าน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอ่าน เลขคณิต และเขียนโดยใช้ภาษากลางสูง นักเรียนในภาคกลางที่ใช้ภาษากลางเป็นประจำไม่ได้ และยังมีผู้เด็กที่พูดภาษาถิ่น เช่น ไทยเหนือ ไทยใต้ หรือไทยอีสานไม่ได้ นอกจากนี้ปรากฏว่า นักเรียนที่เริ่มเรียนที่พูดภาษามลายูที่บ้าน และไปโรงเรียนตามเกณฑ์บังคับ ถ้าตกซ้ำชั้นป.1แล้วจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เขียน และฟัง ดีกว่าพวกเดียวกันที่เพิ่งเข้าเรียนใหม่โดยยังไม่ได้ซ้ำชั้น

อารีย์ ยังสกุล (2514) ได้ศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมบางประการที่อาจส่งผลต่อความสามารถในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่จบชั้นประถมปีที่ 5 ปีการศึกษา 2513 ของ

โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดพระนคร ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 550 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบภาษาไทยในด้านการฟัง การอ่าน และการเขียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ใช้ภาษาเดียวเมื่ออยู่ที่บ้าน และโรงเรียน เรียนรู้ภาษาไทยได้ดีกว่านักเรียนที่ใช้สองภาษาในการสื่อความหมาย

สำนักงานศึกษานิเทศก์เขต 2 ยะลา (2516) ได้ทำการวิจัย การสอนภาษาไทยแก่ผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้ พบว่า เขตการศึกษา 2 มีปัญหามากที่สุด มีปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร็ว 2 ประการ คือ

1. ปัญหาภาษาถิ่น เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในชั้นต้นๆ เนื่องจากนักเรียนส่วนมากเป็นชาวอิสลามใช้ภาษามลายูเป็นภาษาในครอบครัวและชุมชน ไม่ค่อยสันทัดในการพูดภาษากลาง หรือบางคนอาจฟังหรือพูดภาษาไทยไม่ได้เลย จึงจำเป็นต้องสอนภาษาไทยในด้านการพูดและฟังเสียก่อน จึงจะสอนวิชาการด้านอื่นๆได้

2. ปัญหานักเรียนขาดแคลนเสื้อผ้า อุปกรณ์การศึกษา และอาหารกลางวัน เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผล เพราะนักเรียนขาดความพร้อม สุขภาพไม่ดี

พิเชษฐ์ อนุกุล (2518) ได้ทำการศึกษาปัญหา และอุปสรรคของครูในการสอนภาษาไทย ชั้นเด็กเริ่มเรียนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ ในจังหวัดยะลา ใช้แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูที่สอนชั้นเด็กเริ่มเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดยะลา จำนวน 122 คน ปรากฏปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ดังนี้

1. ครูไม่ได้รับการฝึกฝนเพื่อเป็นครูสอนภาษาไทยชั้นเด็กเริ่มเรียนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ โดยเฉพาะ

2. ครูไม่มีความรู้ภาษามลายู ฟังไม่เข้าใจ พูดไม่ได้
3. ครูไม่รู้ลักษณะภาษาไทยที่จะเป็นปัญหาสำหรับเด็กมุสลิม
4. ครูไม่รู้จิตวิทยาเกี่ยวกับภาษาที่สอง
5. ครูไม่รู้หลักและทฤษฎีการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

อีกทั้งยังได้พบปัญหาที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน เรียงลำดับตามความสำคัญ ดังนี้

1. นักเรียนไม่มีโอกาสใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
2. นักเรียนไม่มีแบบเรียนและเครื่องเรียน เพราะความยากจน
3. นักเรียนขาดเรียนเสมอ
4. นักเรียนไม่เห็นความจำเป็นและประโยชน์ในการเรียนภาษาไทย

5. นักเรียนมีเวลาเรียนภาษาไทยน้อยเกินไป
6. นักเรียนมีสุขภาพทางร่างกายไม่สมบูรณ์
7. นักเรียนประหม่า อาย กลัว และถ่อมตน ทำให้เรียนภาษาไทยได้ไม่ดี
8. นักเรียนไม่ยอมออกเสียงหรือพูดภาษาไทย เพราะเชื่อว่าขัดกับหลักศาสนาอิสลาม
9. นักเรียนคนอื่นๆ หัวเราะเยาะเพื่อนเมื่อเพื่อนพูดภาษาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน ภาวิณี ทรัพย์าคม, 2533)

ได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ปี พ.ศ. 2516 และ 2517 เป็นจำนวนสองครั้ง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั่วทุกภาค ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 27,894 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบทักษะเบื้องต้นทางการเรียนวิชาภาษาไทย ซึ่งมีสี่ฉบับ ได้แก่ การสะกดคำ การใช้ภาษา คำศัพท์ และความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งแบบทดสอบมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อมั่นสูงถึง 0.94 ผลการทดสอบพบว่า นักเรียนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ได้คะแนนต่ำกว่านักเรียนในภาคกลางและนักเรียนในกรุงเทพมหานคร แล้วสรุปความเห็นว่าการเรียนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีคะแนนต่ำ เนื่องจาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาคต่างๆ เหล่านี้เรียนรู้ภาษาไทยในเวลาเดียวกันสองภาษา จึงทำให้สับสนเกี่ยวกับความหมายของภาษาไทย

สุวรรณา เนตรยากร (2520) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน และผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขต หน้าที่ และบุคลิกลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูควรมีความรู้ ซึ่งได้แก่ ความรู้วิชาสามัญ วิชาครู ความสามารถพิเศษที่ครูควรรู้ คือ ความรู้ด้านภาษา หลักสูตร วิธีสอน หลักการวัดและประเมินผล หลักจิตวิทยาและการแนะแนว และครูสามารถถ่ายทอดความรู้ ใช้ภาษาสื่อความหมาย ควบคุมชั้นได้

ศิริวรรณ ดีไพบูลย์ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 2 พบว่า สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจนภาษาถิ่นของนักเรียนเป็นปัญหาในการสอนค่อนข้างมากทุกจังหวัด

กมล สุกประเสริฐ และคณะ (2523) ได้ทำการวิจัยเพื่อสอบถามถึงสมรรถภาพที่จำเป็นมากที่สุด 5 อันดับแรก จากครูประถมศึกษาดีเด่น ผู้บริหารดีเด่น และอาจารย์วิทยาลัย ได้ผลสรุปว่า ครูดีเด่นควรประพฤติดี มีวินัย ไม่ฝ่าฝืนระเบียบประเพณี และจรรยาบรรณอันงดงามของครู ใช้วิธีสอนเพื่อให้เด็กรู้จักค้นคว้าหาเหตุผล และนำความรู้ไปปฏิบัติได้ ปฏิบัติตนด้วยความสุจริตยุติธรรม ไม่ลำเอียง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้น รวดเร็ว และเป็นที่

เชื่อถือได้ และฝึกให้เด็กมีจริยธรรม

เปรมจิตร บุตรสีทา (2523) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในเขตการศึกษา 2 เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชาภาษาไทยน้อย เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทย ครูจึงไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารในเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการนิเทศติดตามผลการเรียนการสอน

จากรายงานผลการวิจัย โครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดปัตตานี (2526) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ ดังนี้

1. ขาดสื่อการเรียนการสอน บางอำเภอมีสื่อมากแต่ครูไม่ได้ใช้ อาจเป็นเพราะครูไม่เห็นความสำคัญในการใช้สื่อ สื่อบางชนิดใช้ไม่เป็น ไม่สนใจในการผลิตสื่อ
2. ครูไม่ครบชั้นเรียน โดยเฉพาะในที่ยกคันธาร่างไกลและมีสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ
3. เด็กยากจน ทำให้ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดเรียนบ่อย
4. ครูสอนไม่ครบตามหลักสูตร ทำให้นักเรียนรับความรู้ไม่ครบถ้วน อาจเป็นเพราะครูไม่เข้าใจหลักสูตร
5. ผู้ปกครองไม่สนับสนุนการเรียนของเด็ก เพราะไม่เข้าใจแนวทางของหลักสูตร ขาดความรู้และแนะนำเด็กในการเรียน
6. เด็กขาดความพร้อมทางด้านภาษา ทำให้เกิดปัญหาด้านภาษา เห็นได้จากอัตราการตกซ้ำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าชั้นอื่นๆ เพราะเด็กได้รับการเตรียมภาษาไม่ทั่วถึง ไม่ได้มีการเปิดเตรียมความพร้อมทุกโรงเรียน

ธีระนุช ทิปะपाल (2530) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูภาษาไทย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูภาษาไทย เกี่ยวกับการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ด้านวิธีสอนและกิจกรรม ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ผู้บริหารและครูภาษาไทยเห็นด้วยมากในเรื่องการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์วิชาภาษาไทย การศึกษาเอกสารต่างๆ และนำไปใช้ในการเรียนการสอน ความเหมาะสมของโครงสร้างของหลักสูตร ลักษณะของเนื้อหาวิชาบังคับและวิชาเลือกภาษาไทย และประโยชน์รายวิชาเลือก ยกเว้นการจัดบริการทางด้านหลักสูตรและ

เนื้อหาวิชา ซึ่งทางโรงเรียนจัดขึ้น ซึ่งผู้บริหารเห็นด้วยมาก แต่ครูภาษาไทยเห็นด้วยน้อย

2. ด้านวิธีสอนและกิจกรรม เกี่ยวกับการใช้วิธีสอนแบบต่างๆ ผู้บริหารเห็นว่าครูภาษาไทยใช้วิธีสอนแบบต่างๆมาก แต่ครูภาษาไทยเห็นว่าน้อย ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งผู้บริหารและครูภาษาไทย เห็นสอดคล้องกันว่าน้อย

3. ด้านสื่อการสอน ผู้บริหารและครูภาษาไทยเห็นสอดคล้องกันว่า ครูภาษาไทยใช้สื่อการสอนวิชาภาษาไทยน้อย

4. ด้านการวัดผลประเมินผล ทั้งผู้บริหารและครูภาษาไทย เห็นด้วยมากในเรื่องวิธีการและเวลาที่ใช้ในการวัดผลประเมินผล

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูภาษาไทย เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชาด้านวิธีสอนและกิจกรรม ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล โดยเฉลี่ยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นในข้อเวลาซึ่งใช้ในการวัดผลประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2531) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยต่างวัฒนธรรมพบว่า

1. ชาวไทยที่พูดภาษามลายูท้องถิ่น มีโอกาสทางการศึกษามากกว่าชาวไทยกลุ่มที่พูดภาษาเขมร ส่วย เยอ และชาวไทยภูเขา

2. ชาวไทยที่พูดภาษามลายูท้องถิ่น มีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมสูงกว่าชาวไทยที่พูดภาษาเขมร ส่วย เยอ และชาวไทยภูเขา

3. อัตราการเลื่อนชั้นของชาวไทยที่พูดภาษามลายูท้องถิ่น อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนในกลุ่มชาวไทยที่พูดภาษาเขมร ส่วย เยอ

ยุพิน จายะภูมิ (2533) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนมีการปฏิบัติงาน ดังนี้

ด้านการจัดการสอน ครูส่วนใหญ่เตรียมการสอนล่วงหน้าที่บ้านและโรงเรียน ดำเนินกิจกรรมการสอนทุกขั้นตอน ใช้กิจกรรมการสอนหลายชนิด มีการผลิตสื่อใช้เองและใช้สื่อการสอนทุกครั้งที่สอน มีการวัดและประเมินผลทุกครั้งที่สอน สอนซ่อมเสริมนักเรียนที่อ่อนเป็นรายบุคคลหลังเวลาเลิกเรียน

ด้านการอบรมและแนะแนว ครูได้กำหนดข้อตกลงในชั้นเรียนและมอบหมายงานประจำให้นักเรียนรับผิดชอบ เมื่อมีปัญหาครูจะเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียน

ด้านการพัฒนาตนเอง ครูส่วนใหญ่อ่านวารสารการศึกษา กรุงเทพมหานคร แล้วนำความรู้มาถ่ายทอดให้นักเรียน นอกจากนี้มีการประชุมวางแผนการจัดกิจกรรมระหว่างครูในโรงเรียน มีการเข้ารับการอบรมทางวิชาการ

ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ครูส่วนใหญ่พื่อนักเรียนไปบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีกับชุมชนในวันหยุดราชการ

จิตรารภรณ์ พิทักษ์วงศ์ (2537) ได้วิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในส่วนภูมิภาคและผู้นำท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดโครงการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้นำท้องถิ่นในการจัดโครงการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง คะแนนค่าเฉลี่ยการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับผู้นำท้องถิ่น ในการจัดโครงการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า การปฏิบัติงานในด้านการดำเนินงาน ด้านการประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมต่อเนื่องไม่มีความแตกต่างกัน

งานวิจัยในต่างประเทศ

คาร์ช และเอสตราบรูค (Karch and Estrabrouk , 1956) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของครูพบว่า ครูที่ดีจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับนักเรียนได้ดี มีเมตตา มีศีลธรรม และหนักแน่น มีเหตุผล ควบคุมอารมณ์ได้ดี และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

ริชชี (Richey , 1958) ได้กล่าวถึงการศึกษาของ ชาร์เตอร์ และ เวปิลส์ (Charters and Waples) เกี่ยวกับคุณลักษณะที่เหมาะสมในการสอนของครู โดยศึกษาจากผลงานของครูในด้านทักษะ ความสามารถ และความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นครูที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า ครูที่สอนดีจะต้องมีลักษณะ 25 ประการ ดังนี้

1. ปรับตัวได้ดี
2. ลักษณะท่าทางดึงดูดใจ (บุคลิกดี)
3. มีความสนใจกว้างขวาง
4. มีความแม่นยำ รอบคอบ
5. มีความเมตตากรุณา
6. รู้จักให้ความร่วมมือ

7. มีความสม่ำเสมอ
8. มีความกระตือรือร้น
9. พุดคื่อง
10. กล้าหาญ เป็นตัวของตัวเอง
11. ตัดสินใจดี
12. สุขภาพดี
13. ซื่อสัตย์
14. ชยัน อดทน
15. มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี
16. มีความขยัน ร่าเริง
17. สะอาด มีระเบียบ
18. เปิดเผย
19. มีความคิดเป็นของตนเอง
20. หัวก้าวหน้า
21. ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง
22. มีรสนิยมดี มีคุณธรรม
23. ฉลาด และใฝ่หาความรู้
24. บังคับตนเองได้
25. ประหยัด

เบค (Beck , 1967) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครู โดยการสอบถามนักเรียนระดับ 6 จำนวน 2,108 คน ปรากฏว่า นักเรียนชอบครูที่มีลักษณะดังนี้

1. รักและเอาใจใส่เด็กนักเรียน
2. ช่วยให้นักเรียนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
3. มีระเบียบวินัย

เฮลด์ และ มัวร์ (Heald and Moore , 1968) ได้ทำการศึกษาวิจัยคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นครู จะต้องมึลักษณะทางกายและทางใจที่นอกเหนือจากคุณสมบัติทางวิชาชีพของตน ดังนี้

1. มีวิจารณ์ญาณ มองโลกในแง่ดี
2. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
3. มีเมตตา และปกป้องคนอื่นเสมอ

4. มีความละเอียด ปราณีต สะอาด รอบคอบ
5. มีอารมณ์ที่มั่นคง และคงที่
6. เต็มใจทำงาน และรับงานเสมอ เพราะงานของครูเป็นงานที่ต้องเสียสละ

เฮนจัม (Henjum , 1969) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัย มีเนสโซต้า โดยใช้แบบสอบถามที่ชื่อ “Gettel's Sixteen Personal Factor Questionnaire” ผลปรากฏว่าครูที่ดีควรมีความรู้ และรู้รอบ มีความกระตือรือร้น มีความพร้อมทางอารมณ์ ควบคุมตนเองได้ดี

โอเดน (Oden , 1972) ได้ศึกษาบุคลิกลักษณะของครูที่ได้รับการประเมิน ประสิทธิภาพจากนักเรียน ครู และครูใหญ่ ผลปรากฏว่า ครูที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นคนที่ สุขุม เยือกเย็น มีความสามารถในการตอบสนองดี ทำงานด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว และรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นครูไว้ได้ดี มีความทะเยอทะยานขอไข่หาความรู้อยู่เสมอ

จากแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ สามารถสรุป คุณลักษณะของครูโดยทั่วไปก็คือ ผู้ที่จะเป็นครูอย่างแท้จริงนั้น จะต้องมีความรู้ดี มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีคุณธรรม จรรยาบรรณของความเป็นครู รักความก้าวหน้า และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย